

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

Методичні вказівки
до самостійної роботи та проведення практичних занять
з дисципліни

«МАКРОЕКОНОМІКА»

*(для студентів денної та заочної форм навчання напрямів підготовки
6.030504 «Економіка підприємства» і 6.030509 «Облік і аудит»)*

Харків – ХНУМГ – 2013

Методичні вказівки до самостійної роботи та проведення практичних занять з дисципліни «Макроекономіка» (для студентів денної і заочної форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства» і 6.030509 «Облік і аудит») / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: І. А. Островський, С. Б. Тимофієва. – Х. : ХНУМГ, 2013. – 59 с.

Укладачі: к. е. н., доц. І. А. Островський,
ст. викладач С. Б. Тимофієва

Рецензент: к. е. н., доц. О. Ю. Єгорова

Рекомендовано кафедрою економічної теорії,
протокол №2 від 30.09.13.

Зміст

1. Плани практичних занять за змістовими модулями (ЗМ) і навчальними елементами.....	4
1.1 ЗМ 1. Теоретичні основи макроекономіки.....	4
1.2 ЗМ 2. Макроекономічна рівновага.....	11
1.3 ЗМ 3. Держава в системі макроекономічного регулювання.....	17
1.4 ЗМ 4. Зовнішньоекономічна діяльність.....	19
2. Матеріали до організації самостійної роботи студентів.....	21
2.1. Тестові завдання за ЗМ для самостійної роботи.....	21
2.2 Порядок і критерії оцінювання тестового контролю знань, навичок і вмінь студентів.....	45
2.3 Типові задачі та їх розв'язання.....	47
3. Порядок оцінювання знань і вмінь студентів.....	56
Список джерел.....	58

1. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ (ЗМ) І НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ

Загальні зауваження

Практичні заняття з макроекономіки проводяться для студентів усіх форм навчання. Мета їх – поточна перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з окремих тем дисципліни, які винесені на семінари. Крім цього на практичних заняттях передбачається проведення комплексно-модульного контролю, тобто перевірка рівня засвоєння навчального матеріалу змістових модулів.

На практичні заняття виносяться найважливіші й найскладніші питання дисципліни. При підготовці до занять потрібно передусім прочитати конспект лекцій з відповідної теми, вивчити понятійний апарат і осягнути логіку навчального матеріалу. Далі доцільно звернутися до вивчення рекомендованої літератури відповідно до певної теми.

При використанні літературних джерел слід брати до уваги, що всі вони, як правило, різняться за логічною побудовою навчального матеріалу, визначенням макроекономічних категорій, аббревіатурами, теоретичними уподобаннями тощо. У зв'язку з цим доцільно віддати перевагу базовим підручникам, які представлені в списку рекомендованої літератури до кожного змістового модуля і в розділі 4 цього видання.

1.1 ЗМ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ

Структура змістового модуля

Змістовий модуль 1 включає шість укрупнених елементів (тем):

Тема 1.1 Макроекономіка як наука.

Тема 1.2 Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Тема 1.3 Ринок праці.

Тема 1.4 Товарний ринок.

Тема 1.5 Грошовий ринок.

Тема 1.6 Інфляційний механізм.

Основні навчальні цілі ЗМ.1: вивчення понятійного апарату, розуміння якого поліпшує засвоєння теоретичних основ макроекономіки; розуміння предмету макроекономіки його теоретичного інструментарію; вивчення методології макроекономіки, історії її становлення та розвитку; вивчення основних показників, що відображують результати економічної діяльності країни і спираються на єдиний міжнародний стандарт – систему національних рахунків (СНС); вивчення методик розрахунку основних макроекономічних показників; розуміння координуючої ролі ринкової системи в економіці; вивчення механізмів функціонування ринку праці, товарного ринку, грошового ринку; вивчення і аналіз інфляційного механізму.

ТЕМА 1.1 МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАУКА

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Об'єкт і предмет макроекономіки.
2. Методологія макроекономіки.
3. Становлення та розвиток макроекономіки.
4. Роль макроекономіки в житті суспільства.

Основні опорні поняття

Агреговані показники. Головна суперечність суспільного розвитку. Домашні господарства. Екзогенні змінні. Ендогенні змінні. Економічні ресурси. Змішана економіка. Командно-адміністративна економіка. Коротко-, середньо- і довгострокові моделі Крива виробничих можливостей. Макроекономіка. Мегаекономіка. Мікроекономіка. Закриті, відкриті, статичні, динамічні моделі. Нормативна функція макроекономіки. Перехідна економіка. Позитивна функція макроекономіки. Предмет макроекономіки. Ринкова економіка. Традиційна економіка. Функції макроекономіки.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Які основні завдання покликана вирішити макроекономічна теорія?
2. Назвіть основні теорії макроекономіки.
3. Назвіть та розкрийте зміст етапів макроекономічного аналізу.
4. Що вивчає нормативна макроекономіка?
5. Що вивчає позитивна макроекономіка?
6. Що вивчає макроекономічні моделі? Дайте визначення та характеристику.

ТЕМА 1.2 МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Порівняльний аналіз систем балансу народного господарства (СБНГ) і національних рахунків (СНР).
2. Сутність і методи обчислювання ВВП.
3. Методика обчислювання похідних показників ВВП.
4. Сутність ВНП і методика обчислювання його похідних показників.
5. Номінальний і реальний ВВП.
6. Показники суспільного добробуту.

Основні опорні поняття

Амортизація. Валовий випуск. Валовий внутрішній продукт. Валовий національний дохід. Валовий національний продукт. Валові приватні внутрішні інвестиції. Валовий прибуток корпорацій. Виробничий метод розрахунку ВВП. Державні закупівлі. Дефлювання. Дефлятор ВВП. Додана вартість. Інституціональна одиниця СНР. Індекс людського розвитку (індекс розвитку людського потенціалу). Інфлювання. Кінцева продукція. Метод видатків (кінцевого використання). Національний дохід. Непрямі (продуктові) податки. Номінальний ВВП. Особистий дохід. Особистий дохід після оподаткування.

Реальний ВВП. Розподільчий метод (метод доходів). СБНГ. СНР. Споживчі видатки. Субсидії. Трансфертні платежі. Чистий ВВП. Чистий економічний добробут (ЧЕД). Чистий експорт. Чисті приватні внутрішні інвестиції.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Які загальні й особливі риси СБНГ і СНР Ви знаєте?
2. Дайте порівняльний аналіз сукупного суспільного продукту (ССП) і валового внутрішнього продукту (ВВП).
3. Охарактеризуйте особливості трьох методів розрахунку ВВП.
4. Чому співвідношення валових приватних внутрішніх інвестицій та амортизації є індикатором стану національної економіки?
5. Проілюструйте співвідношення валової, проміжної, кінцевої продукції і доданої вартості.
6. Кого відносять до резидентів або нерезидентів країни?
7. Коли чистий експорт є від'ємною величиною?
8. У чому відмінність між номінальним і реальним ВВП?
9. Які недоліки має ВВП? У чому полягають категорії «інфлювання» і «дефлювання»?

Практична частина заняття

Задача 1. Визначити ВВП трьома способами (виробничий, за потоком доходів, за витратами), якщо рента становить 12 млн. гр. од., валові інвестиції 55 млн. гр. од., винагорода за працю 218 млн. гр. од., непрямі податки 22 млн. гр. од., рента 20 млн. гр. од., податок на прибуток 43 млн. гр. од., чистий експорт (-9) млн. гр. од., чисті інвестиції 45 млн. гр. од., доходи некорпоративного сектору економіки 21 млн. гр. од., трансферти 83 млн. гр. од., споживчі витрати 220 млн. гр. од., державні видатки 150 млн. гр. од., індивідуальні податки 100 млн. гр. од., внески на соціальне страхування 45 млн. гр. од., субсидії 18 млн. гр. од., матеріальні витрати 366 млн. гр. од., валовий випуск 778 млн. гр. од., чистий прибуток 50 млн. гр. од., дивіденди 20 млн. гр. од.

Задача 2. Розрахуйте номінальний і реальний ВВП, валовий національний дохід (ВНД) і валовий національний наявний дохід (ВННД), якщо надано такі показники (млрд. гр. од.): споживчі видатки – 100, валові внутрішні приватні інвестиції – 45, державні закупівлі – 50, імпорт – 15, експорт – 10, чисті первинні зовнішні доходи – 20, чисті зовнішні трансферти – 5, зростання цін за рік – 25%.

Задача 3. ВВП гіпотетичної економіки становить 7500 тис. гр. од., споживчі витрати 2320 тис. гр. од., державні витрати 1150 тис. гр. од., чистий експорт 105 тис. гр. од., амортизація 175 тис. гр. од., імпорт 85 тис. гр. од. Визначити: величину ЧВП, величини валових і чистих інвестицій, величину експорту, стан даної економіки.

Задача 4. Номінальний валовий внутрішній продукт країни становить 42 млн. гр. од., поточні ціни зросли на 6%. Визначити дефлятор ВВП, величину реального ВВП; абсолютний приріст та темпи приросту ВВП, якщо V_{t-1} становив 4095 млн. гр. од.

Задача 5. Визначити величини ВНД і ВНРД, якщо факторні доходи резидентів закордоном 200 млрд. гр. од., трансферти резидентів нерезидентам 100 млрд. гр. од., ВВП країни 500 млрд. гр. од., факторні доходи нерезидентів в даній країні 250 млрд. гр. од., трансферти нерезидентів резидентам 90 млрд. гр. од.

Задача 6. Дефлятор поточного року 2,1, дефлятор попереднього року 1,2. Визначте рівень інфляції даного року і кількість років, які необхідні задля подвоєння інфляції. Обчислити дефлятор ВВП, коли відомо, що валовий продукт в поточних цінах складає 500 млрд. гр. од., а валовий продукт в базисних цінах дорівнює 480 млрд. гр. од. Визначте величину абсолютного приросту ВВП та темпи його приросту.

Задача 7. Номінальний ВВП 2 млрд. гр. од. Зростання цін за рік становило 25%. Фактичний рівень безробіття 10%. Природний рівень безробіття 6%. Визначте дефлятор, реальний ВВП, відносне відставання реального ВВП від потенційного та величину потенційного ВВП.

ТЕМА 1.3 РИНОК ПРАЦІ

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Поняття ринку праці. Чинники попиту та пропозиції на ринку праці.
2. Рівноваги на ринку праці: неокласичний і кейнсіанський підходи.
3. Поняття і форми прояву зайнятості.
4. Безробіття: поняття, причини виникнення та види.
5. Наслідки безробіття. Державне регулювання зайнятості.
6. Особливості функціонування ринку праці в Україні.

Опорні поняття

Активні і пасивні методи державного регулювання зайнятості. Безробіття. Економічно активне населення. Зайнятість. Закон А. Оукена. Інституціональне безробіття. Попит на робочу силу. Потенційний ВВП. Природний рівень безробіття. Пропозиція робочої сили. Ринок праці. Рівень безробіття. Рівень зайнятості. Рівень повної зайнятості. Рівновага на ринку праці. Структурне безробіття. Фрикційне безробіття. Циклічне безробіття.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке ринок праці, які функції він виконує ?
2. Що таке інституціональне і неінституціональне населення?
3. У чому відмінності в розрахунку рівня зайнятості в методології МОТ і традиційному макроекономічному аналізі?
4. Що таке безробіття, як визначається рівень безробіття?
6. Назвіть основні види безробіття, дайте визначення повної зайнятості?

Практична частина заняття

Задача 1. Населення складає 80 млн. осіб, 14 млн. осіб – діти до 16 років, 20 млн. осіб вибули зі складу робочої сили, безробітні складають 24 млн. осіб. Розрахувати: величину робочої сили; рівень безробіття; рівень зайнятості.

Задача 2. Номінальний ВВП країни становить 12 млрд. гр. од., ціни зросли на 12%, фактичний рівень безробіття становить 9%. Визначить дефлятор, величину реального ВВП. Використовуючи закон Оукена, розрахуйте відставання фактичного ВВП від потенційного якщо природний рівень безробіття становить 5%.

Задача 3. Розрахуйте рівні безробіття, зайнятості, повної зайнятості, природний рівень безробіття, якщо надано такі показники: населення країни 20 млн. чол.; кількість фрикційно безробітних – 0,2 млн. чол.; кількість циклічно безробітних – 0,4 млн. чол.; кількість структурно безробітних – 0,1 млн. чол.; кількість зареєстрованої робочої сили – 16 млн. чол.

Задача 4. Розрахуйте рівні безробіття, зайнятості, повної зайнятості, природний рівень безробіття, реальний ВВП, відставання реального ВВП від потенційного, величину потенційного ВВП, якщо надано такі показники: кількість безробітних – 0,8 млн. чол., зокрема: фрикційно безробітних – 0,2 млн. чол., циклічно безробітних – 0,4 млн. чол.; номінальний ВВП – 4 млрд. гр. од.; дефлятор – 2,0; кількість зареєстрованої робочої сили – 8 млн. чол.

Задача 5. Номінальний ВВП країни становить 20 млрд. гр. од., ціни зросли на 10%, фактичний рівень безробіття становить 12%. Визначте дефлятор, величину реального ВВП. Використовуючи закон Оукена, розрахуйте відставання фактичного ВВП від потенційного якщо природний рівень безробіття становить 7%.

ТЕМА 1.4 ТОВАРНИЙ РИНОК

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Основні моделі кругообігу в макроекономіці
2. Сукупний попит: сутність, крива, фактори.
3. Сукупна пропозиція: сутність, крива, фактори.
4. Модель «AD-AS» як базова модель економічної рівноваги.

Опорні поняття

Сукупний попит (AD). Основні компоненти сукупного попиту: C, I, G, X. Крива сукупного попиту: короткострокова, довгострокова. Сукупна пропозиція (AS). Крива сукупної пропозиції (AS). Кейнсіанський, класичний і проміжний відрізки кривої AS. Цінові та нецінові фактори сукупних попиту та пропозиції. Макроекономічна рівновага.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке сукупний попит, чим він відрізняється від ринкового попиту на товари та послуги?
2. Які функціональні зв'язки показує крива сукупного попиту?
3. Які ефекти підсилюють дію закону сукупного попиту?
4. Охарактеризуйте основні складові сукупного попиту.
5. Дайте визначення сукупної пропозиції.
6. Позичку якої економічної школи відображає горизонтальний відрізок кривої сукупної пропозиції?

7. Положіння якої економічної школи відображає вертикальний відрізок кривої сукупної пропозиції?
8. Які нецінові фактори впливають на сукупну пропозицію?
9. У чому полягає сутність моделі макроекономічної рівноваги «сукупний попит – сукупна пропозиція?»
10. Що таке «ефект храповика», чому він повинен враховуватись при проведенні макроекономічної політики?

Практична частина заняття

Задача 1. За даними таблиці побудуйте криві AS , AD , AD_1 , AD_2 і визначте рівноважний обсяг виробництва в кожній із економічних ситуацій. Які фактори впливають на зміщення кривої сукупного попиту?

Рівень цін (%)	AS	AD	AD_1	AD_2
250	2000	1400	1900	400
225	2000	1500	2000	500
200	1900	1600	2100	600
175	1700	1700	2200	700
150	1400	1800	2300	800

Задача 2. Побудуйте модель « $AD - AS$ » і визначте графічним методом рівноважний обсяг реального ВВП і рівень цін, якщо динаміка сукупного попиту та сукупної пропозиції за визначений період характеризується даними таблиці

Y	500	1000	1500	2000	2500	3000
AD	1,4	1,0	0,7	0,5	0,3	0,28
AS	0,45	0,76	1,11	1,52	1,98	2,5

ТЕМА 1.5 ГРОШОВИЙ РИНОК

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Пропозиція грошей. Грошовий мультиплікатор.
2. Попит на гроші та його види.
3. Механізм грошового ринку.
4. Процентна ставка: сутність та види.

Опорні поняття

Грошова база. Грошовий мультиплікатор. Грошові агрегати. Депозитний мультиплікатор. Попит на гроші. Постійний дохід. Пропозиція грошей. Процентна ставка. Номінальна та реальна процентна ставка. Ринок грошей. Рівняння кількісної теорії грошей.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення пропозиції грошей, охарактеризуйте агрегати, з яких вона складається.
2. Поясніть параметри, що визначають величину та структуру грошової бази.

3. Розкрийте алгоритм мультиплікації грошової бази.
4. Поясніть, чому крива пропозиції грошей має додатний нахил.
5. Розкрийте інструментарій класичної теорії попиту на гроші.
6. У чому полягає вклад Кейнса в розвиток теорії попиту на гроші?

Практична частина заняття

Задача 1. Визначити величини грошових агрегатів M_0 , M_1 , M_2 , M_3 та L , якщо в обігу знаходяться наступні складові (млрд. гр. од.):

Строкові вклади	..– 900
Готівка	..– 200
Поточні вклади	.. – 650
Вклади клієнтів за трастовими операціями	– 150
Державні короткострокові цінні папери	– 100

Визначити рівень монетизації, якщо ВВП становить 500 млрд. гр. од.

Задача 2. Грошова маса становить 10 млрд. гр. од. Грошова одиниця здійснює в середньому 4 обороти. Умовний фізичний обсяг національного виробництва становить 400 млн. гр. од. Визначити середній рівень цін, а також його зміну при зростанні грошової маси на 10% та зниженні умовного фізичного обсягу національного виробництва на 5%.

Задача 3. Визначити зміну грошової пропозиції, якщо активи комерційних банків зростуть на 15 млн. гр. од., норматив обов'язкових резервів становитиме 12%, а коефіцієнт готівки дорівнюватиме 0,5.

Задача 4. Як зміниться пропозиція грошей, якщо вихідний приріст депозитів за рахунок грошової емісії становитиме 200 тис. гр. од., а норматив обов'язкових резервів 10%?

Задача 5. Фізичні особи поклали на депозит 200 тис. гр. од. Визначити зміну грошової пропозиції, якщо норматив обов'язкових резервів становить 5%.

ТЕМА 1.6 ІНФЛЯЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Поняття інфляції. Циклічна природа інфляції.
2. Наслідки інфляції. Інфляційний податок.
3. Антиінфляційна політика: форми й методи.
4. Взаємозв'язок інфляції і безробіття. Крива Філіпса.

Опорні поняття

Антиінфляційна політика. Гіперінфляція. Дефлятор ВВП. Дефляція. Інфляційний податок. Інфляція. Інфляція попиту. Інфляція пропозиції (витрат). Прихована, галопуюча, помірна інфляція. Сеньйораж.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення інфляції.
2. У чому відмінність між інфляцією попиту і інфляцією витрат?
3. Хто програє, а хто виграє в економіці від інфляції?
4. У чому полягають основні напрями антиінфляційної політики?
5. Залежність між динамікою яких показників відображає крива Філіпса?

Практична частина заняття (розв'язання задач)

Задача 1. Розрахувати темп інфляції і кількість років, що необхідна для подвоєння цін, якщо дефлятор поточного року – 1,5, а попереднього – 1,2.

Задача 2. Обчислити дефлятор ВВП, коли відомо, що валовий продукт в поточних цінах складає 500 млрд. гр. од., а валовий продукт в базисних цінах дорівнює 480 млрд. гр. од.

Задача 3. Дефлятор поточного року 2,1, дефлятор попереднього року 1,2. Визначити рівень інфляції даного року і кількість років, які необхідні задля подвоєння інфляції.

Задача 4. Визначити величину інфляційного податку при рівні цін поточного року 1,2 і грошовій масі 4 млрд. гр. од., якщо рівень цін попереднього року становив 1,0.

Задача 5. Власник капіталу (20000 грошових одиниць) вирішує питання: зберігати далі чи витратити свої заощадження. Якщо вкласти гроші в банк, то через рік можна отримати 22000 гр. од. Інфляція становить 14 %. Чому будуть дорівнювати номінальна та реальна процентні ставки? Щоб ви порадили власникові капіталу, обґрунтуйте свою пораду. Яким чином вплине на вашу пораду збільшення номінальної ставки до 15 % при незмінності решти умов?

ЗМ 2 МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА

Структура змістового модуля

Змістовий модуль 2 включає чотири укрупнені елементи (теми):

Тема 2.1 Споживання домогосподарств.

Тема 2.2 Приватні інвестиції.

Тема 2.3 Сукупні витрати і ВВП.

Тема 2.4 Економічна динаміка.

Основні навчальні цілі: зрозуміти основні агрегати приватної закритої економіки та їх роль у причинно-наслідковому механізмі функціонування економіки; розуміння, що головним компонентом сукупних витрат є споживання домогосподарств; вивчення інструментарію кейнсіанської функції споживання, урахування міжчасового вибору споживача; вивчення теорії приватних інвестицій, зв'язку інвестицій з основним капіталом; розуміння кейнсіанської і неокласичної функцій інвестицій, зв'язку інвестицій із заощадженнями; розуміння того, що витрати на споживання та інвестиції об'єднуються в сукупні витрати; аналіз методів визначення рівноважного ВВП (методи: «витрати-випуск» і «вилучення-ін'єкції»); вивчення механізму мультиплікатора витрат і ролі витрат у виникненні рецесійного або інфляційного розриву; вивчення економічної динаміки в двох аспектах (економічне зростання і проблема економічних циклів).

ТЕМА 2.1 СПОЖИВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Доходи домогосподарств і споживання.

2. Кейнсіанська концепція споживання.
3. Теорії споживання: міжчасовий вибір споживача І. Фішера, теорія життєвого циклу Ф.Модільяні, теорія перманентного доходу М. Фрідмена.

Опорні поняття

Автономне споживання. Гранична схильність до споживання. Гранична схильність до заощаджень. Заощадження. Особистий дохід. Особистий наявний дохід. Середня схильність до заощадження. Середня схильність до споживання. Споживання. Функція заощадження. Функція споживання.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте структуру особистого доходу та особистого наявного доходу в приватній закритій економіці.
2. Поясніть модель економічного кругообігу.
3. Назвіть джерела формування особистого доходу.
4. З якою метою використовують метод дисконтування?
5. Поясніть сутність і призначення кривої Лоренца.
6. Що характеризують коефіцієнт Джині і децильного коефіцієнта? Як їх розраховують?
7. Проаналізуйте рівняння кейнсіанської функції споживання.
8. Назвіть і поясніть чинники автономного споживання.
9. У чому полягає сутність мультиплікативного ефекту.
10. Який закон Кейнса характеризує залежність споживання від абсолютного розміру наявного доходу?
11. Який інструментарій використовує Кейнс для аналізу споживання?
12. Розкрийте сутність теорії міжчасового вибору споживача.
13. Розкрийте сутність теорії життєвого циклу Ф. Модільяні.
14. Розкрийте сутність теорії перманентного доходу М. Фрідмена.
15. Які три постулати містить функція споживання Кейнса?

Практична частина заняття

Задача 1. Заповнити таблицю, визначивши відповідні показники. Складіть рівняння споживання і заощадження.

Y	C	S	APC	APS	MPC	MPS
0	40					
80	80					
160	120					
220	160					
280	200					

Задача 2. Заповнити таблицю, визначивши відповідні показники. Складіть рівняння споживання і заощадження.

Y	C	S	APC	APS	MPC	MPS
0		-30				
70		0				
140		30				
220		60				

Задача 3. ВВП у попередньому році – 240 млрд. гр. од., у поточному – 300 млрд. дол., споживання у попередньому році – 150 млрд. гр. од., у поточному – 190 млрд. гр. од. Обчисліть відповідні середні й граничні схильності до споживання і заощаджень.

Задача 4. ВВП у попередньому році – 80 млрд. гр. од., у поточному – 100 млрд. гр. од., споживання у попередньому році – 60 млрд. гр. од., у поточному – 76 млрд. гр. од. Обчисліть відповідні середні й граничні схильності до споживання і заощаджень.

Задача 5. Припустимо, що рівняння заощадження має вигляд $S = -50 + 0,25 \cdot Y$. Доход змінюється від $Y_1 = 2000$ гр. од. до $Y_2 = 2200$ гр. од. Визначте величини споживання та заощадження; середні схильності до споживання та заощадження; граничні схильності до споживання та заощадження.

ТЕМА 2.2 ПРИВАТНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Сутність і види інвестицій.
2. Модель «заощадження – інвестиції» і макроекономічна рівновага.
3. Державна інвестиційна політика і її вплив на розвиток національної економіки.

Опорні поняття

Автономні інвестиції. Амортизація. Валові інвестиції. Інвестиції. Інвестиції в основний капітал. Інвестиції в товарно-матеріальні запаси. Кейнсіанська функція інвестицій. Модель простого акселератора. Мультиплікатор інвестицій. Неокласична функція інвестицій. Проста інвестиційна функція. Чисті заощадження підприємств. Чисті інвестиції.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення інвестиціям.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні складові інвестицій.
3. Охарактеризуйте напрями впливу інвестицій на економіку.
4. Що являють собою автономні інвестиції.
5. Яку інформацію має проста інвестиційна функція?
6. Розкрийте зміст передумов, на які спирається кейнсіанська функція інвестицій.
7. Охарактеризуйте валові інвестиції в економіку.

8. У чому полягає сутність кейнсіанської функції інвестицій і неокласичної функції інвестицій?
9. Розкрийте механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями на основі класичної теорії.
10. Розкрийте механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями на основі кейнсіанської теорії.

Практична частина заняття

Задача 1. У періоді $(t-1)$ реальна відсоткова ставка $r = 10\%$. У періоді t вона зменшиться до 8% , а в автономні інвестиції збільшаться на $2,5$ млрд. гр. од. Обчисліть приріст інвестицій у періоді t згідно з простою інвестиційною функцією, якщо $b = 40$.

Задача 2. Валовий прибуток = 50 млрд. гр. од., податок на прибуток = 4 млрд. гр. од., дивіденди = $1,5$ млрд. гр. од. обчисліть валові заощадження підприємств.

Задача 3. Номінальна відсоткова ставка $r = 10\%$, темп інфляції = 3% . За цих умов економіка пропонує два інвестиційні проекти, які різняться вартістю та нормою прибутку: 1) 100 тис. гр. од., 20% ; 2) 400 тис. гр. од., 10% . Обчисліть інвестиційний попит.

Задача 4. Інвестиційний проект має дворічний цикл життя, а вартість його капітального майна дорівнює 1000 гр. од. При цьому очікуваний прибуток від його реалізації становить у першому році 500 гр. од., у другому – 400 гр. од. Обчисліть граничну ефективність індивідуального капіталу.

ТЕМА 2.3 СУКУПНІ ВИТРАТИ І ВВП

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Сукупні витрати й рівноважний ВВП.
2. Мультиплікатор витрат.
3. Сукупні витрати і потенційний ВВП.

Опорні поняття

Інфляційний розрив. Метод «вилучення – ін'єкції». Метод «витрати – випуск». Мультиплікатор витрат. Незаплановані інвестиції у товарні запаси. Потенційно необхідні сукупні витрати. Потенційно рівноважний ВВП. Рецесійний розрив. Рівноважний ВВП. Сукупні витрати. Фактично рівноважний ВВП. Фактичні сукупні витрати.

Питання і завдання для самоконтролю

1. За яких умов у реальному економічному кругообігу забезпечується рівновага?
2. Якими методами можна визначити рівноважний ВВП у реальній економіці?
3. Поясніть на моделі «витрати-випуск», яку роль відіграють незаплановані інвестиції у товарні запаси, якщо фактичні сукупні витрати не дорівнюють виробленому ВВП?

4. Назвіть характерні випадки, коли сукупні витрати не збігаються з виробленим ВВП.
5. За яких умов досягається рівноважний ВВП у моделі «витрати – випуск» («кейнсіанський хрест»)?
6. Що ви розумієте під термінами «вилучення» та «ін'єкції»?
7. При якому співвідношенні між заощадженнями й інвестиціями забезпечується рівноважний ВВП у моделі «вилучення – ін'єкції»?
8. Розкрийте сутність мультиплікатора інвестицій і напишіть формули для його визначення.
9. Дайте визначення і розкрийте сутність рецесійного розриву в економіці.
10. Дайте визначення і розкрийте сутність інфляційного розриву в економіці.

Практична частина заняття

Задача 1. Припустимо, рівняння споживання та інвестицій мають вигляд: $C = 0,8Y + 20$; $I = 10$. Визначите рівноважний ВВП (Y) за методом «витрати – випуск».

Задача 2. Припустимо, рівняння споживання та інвестицій мають вигляд: $C = 0,65Y + 35$; $I = 45$. Визначите рівноважний ВВП методом «вилучень – ін'єкцій».

Задача 3. Визначити двома способами рівноважний ВВП, якщо рівняння заощадження та інвестицій мають вигляд: $S = -40 + 0,2 Y$; $I = 30$.

Задача 4. ВВП реальний (фактичний) становить 200 од., ВВП рівноважний – 300 од., $MPC = 0,6$. Визначити величину інвестицій, яка забезпечує досягнення рівноважного ВВП.

Задача 5. Національну економіку описує система рівнянь: $Y = C + I + G$; $C = 150 + 0,8(Y - T)$; $I = 190$; $G = 250$, $T = 150$. Визначити: рівноважний ВВП; якщо $Y = 2500$, то наскільки збільшаться інвестиції у запаси?

Задача 6. Визначте величину рецесійного розриву, якщо реальний ВВП – 1000 гр. од., потенційний ВВП – 1200 дол., гранична схильність до заощаджень – 0,25.

Задача 7. Припустимо, рівняння споживання та інвестицій мають вигляд: $C = 20 + 0,6Y$; $I = 20$. Визначите рівноважний ВВП (Y) за методом «витрати – випуск» та методом «вилучень – ін'єкцій».

ТЕМА 2.4 ЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Сутність, типи й вимір економічної динаміки.
2. Сучасні моделі прогнозування економічного зростання.
3. Економічні цикли.

Опорні поняття

Економічне зростання. Економічні цикли. Екстенсивне економічне зростання. Джерела економічного зростання. Залишок Солоу. «Золоте правило нагромадження». Інтенсивне економічне зростання. Капіталоозброєність.

Модель мультиплікатора-акселератора. Модель Солоу. Фази економічного циклу.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке економічне зростання, в яких формах воно може відбуватися?
2. Прокоментуйте співвідношення категорій «розширене відтворення», «економічне зростання», «економічний розвиток».
3. Проаналізуйте основні показники економічного зростання.
4. Як відображає рух кривої виробничих можливостей економіки динаміку зростання?
5. зростання?
6. Поясніть сутність неокейнсіанського підходу щодо впливу різних факторів на економічне зростання. Назвіть елементи моделі Домара-Харрода, за якими визначається зростання.
7. Охарактеризуйте особливості неокласичних підходів до проблеми економічного зростання.
8. Які передумови моделі Солоу? Поясніть, як впливають на капіталоозброєність окремі фактори (нагромадження капіталу, приріст населення, технічний прогрес).
9. Які висновки випливають із моделі Солоу?
10. Дайте визначення економічного циклу і охарактеризуйте його окремі фази.
11. Розкрийте теорії, які пояснюють причини циклічних коливань в економіці.
12. Проаналізуйте динаміку економічного зростання України за роки незалежності.

Практична частина заняття

Задача 1. У 2011 р. ВВП країни склав 200 млрд. гр. од, а чисельність населення – 40 млн. чол. У 2012 р. величина ВВП становила 210 млрд. гр. од. при збільшенні населення на 2%. Визначте темпи зростання і приросту ВВП, а також ВВП на душу населення.

Задача 2. Темпи приросту ВВП, капіталу і праці склали відповідно 7%, 12% і 3%, а частка капіталу в сумі витрат становить 40%. Обчислити залишок Солоу.

Задача 3. Величина ВВП країни складає 10 млрд. гр. од, кількість зайнятих – 2 млн. осіб, норма амортизації – 6%, вартість капіталу – 25 млрд. дол. Обчислити норму заощаджень s' , за якою забезпечується стійкий рівень капіталоозброєності.

Задача 4. При величині ВВП 100 млрд. гр. од. кількість зайнятих складає 10 млн. осіб, норма амортизації – 13%, норма заощаджень – 15%, приріст населення – 2%. Обчислити капіталоозброєність k за якою забезпечується критична величина інвестицій.

Задача 5. Використовуючи модель Домара-Харрода, визначте темп приросту ВВП, якщо норма заощаджень складає 20%, а капіталомісткість продукту (відношення приросту капіталу до приросту продукту) дорівнює 2,5.

ЗМ 3 ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Основні навчальні цілі: аналіз змішаної закритої економіки; розуміння ролі держави в системі макроекономічного регулювання; аналіз фіскальної політики, її видів, її зв'язок з державним бюджетом; аналіз інструментів фіскальної політики, роль податків на мультиплікатор витрат, визначення їх впливу на ВВП; вивчення засад монетарної політики, її цілей, інструментів, передатного механізму і наслідків впливу на економіку у короткостроковому і довгостроковому періодах на основі інструментарію моделі «AD – AS».

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Сутність, функції та інструменти державного регулювання економіки.
2. Фіскальна політика держави.
3. Монетарна політика.
4. Товарний ринок і крива IS.
5. Грошовий ринок і крива LM.
6. Фіскальна і монетарна політика у моделі «IS – LM».

Опорні поняття

Автоматичний (вбудований) стабілізатор; грошово-кредитна політика; державне регулювання економіки; дисконтна ставка; економічна політика; змішана економіка; дискреційна фіскальна політика; крива Лаффера; мультиплікатор державних витрат; мультиплікатор збалансованого бюджету; мультиплікатор податків; недискреційна фіскальна політика; монетарне правило; облікова процентна ставка; операції на відкритому ринку; політика «дешевих грошей» або експансивна грошова політика (стимулююча); політика «дорогих грошей» або рестрикційна грошова політика (стримуюча); фіскальна політика.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Обґрунтуйте роль держави в економічному кругообігу, проаналізуйте її основні функції.
2. Охарактеризуйте завдання та інструментарій макроекономічної політики.
3. У чому полягають розбіжності між кейнсіанською і неокласичними теоріями в поглядах на економічну роль держави?
4. Сутність недискреційної фіскальної політики.
5. Визначить короткострокові і довгострокові цілі фіскальної політики та її структуру.
6. Назвіть інструменти дискреційної фіскальної політики. Які закономірності відображає крива Лаффера?
7. У чому полягає суть мультиплікатора збалансованого бюджету. Як взаємодіють між собою мультиплікатор податків і мультиплікатор державних витрат?
8. Охарактеризуйте види бюджетно-податкової політики.
9. Розкрийте механізм автоматичних стабілізаторів.

10. Чому центральний банк як основний інструмент грошово-кредитної політики застосовує операції на відкритому ринку, а не зміну резервних вимог або облікової ставки? Чим відрізняється вплив кожного з цих інструментів на окремий комерційний банк; на систему комерційних банків в цілому; на пропозицію грошей?
11. Поясніть, чому центральний банк не в змозі стабілізувати процентні ставки і грошову масу в економіці одночасно? Яким чином форма кривої попиту на гроші впливає на ефективність грошово-кредитної політики?
12. Опишіть передатний механізм грошово-кредитної політики. У чому полягають відмінності між кейнсіанською та монетаристською трактовками передатного механізму? Яку роль відіграють процентні ставки в передатному механізмі грошово-кредитної політики?
13. Наведіть механізм створення грошей комерційними банками. Чи завжди комерційні банки можуть створювати гроші?
14. Головні завдання сучасної макроекономічної політики України?

Практична частина заняття

Задача 1. Визначити простий мультиплікатор державних витрат і величину зміни в державних витратах, яка забезпечує досягнення рівноважного ВВП, якщо: ВВП фактичний 600 млрд. гр. од., ВВП рівноважний 800 млрд. гр. од., гранична схильність до споживання 0,6.

Задача 2. Визначити простий мультиплікатор державних витрат і величину зміни в державних витратах, яка забезпечує досягнення рівноважного ВВП, якщо: ВВП фактичний 70 млрд. гр. од., ВВП рівноважний 65 млрд. гр. од., гранична схильність до заощадження 0,4.

Задача 3. Визначити простий мультиплікатор інвестиційних витрат і величину зміни в інвестиційних витратах, яка забезпечує досягнення рівноважного ВВП, якщо: ВВП фактичний 52 млрд. гр. од., ВВП рівноважний 53 млрд. гр. од., гранична схильність до заощадження 0,4.

Задача 4. Побудуйте таблицю та графічну модель визначення оптимального обсягу виробництва суспільних благ та розкрийте механізм прийняття управлінських рішень за таких умов:

- а) затрати і вигоди розподіляються рівномірно, тобто $MC = MR$;
- б) затрати розподіляються рівномірно, а вигоди – нерівномірно;
- в) вигоди розподіляються рівномірно, а затрати – нерівномірно.

Задача 5. Визначити розмір державних закупівель і державного споживання, якщо $Y = 1000$, $C = 600$, $I = 300$, $I_g = 50$.

Задача 6. Визначити простий мультиплікатор податків і величину зміни в податкових надходженнях, які забезпечують досягнення рівноважного ВВП, якщо: ВВП фактичний 56 млрд. гр. од., ВВП рівноважний 58 млрд. гр. од., гранична схильність до споживання 0,75.

Задача 7. Визначити простий мультиплікатор податків і величину зміни в податкових надходженнях, які забезпечують досягнення рівноважного ВВП, якщо: ВВП фактичний 150 млрд. гр. од., ВВП рівноважний 140 млрд. гр. од., гранична схильність до заощадження 0,25.

Задача 8. Фактичний ВВП становить 200 млрд. гр. од., рівноважний – 240 млрд. гр. од. Гранична схильність до заощадження – 0,4. Середня податкова ставка 15 %. Визначити: прості мультиплікатори податків і витрат та величини зміни податкових надходжень й державних витрат, що забезпечать досягнення рівноважного ВВП. Визначити складні мультиплікатори податків та витрат та порівняйте їх значення з відповідними простими мультиплікаторами.

Задача 9. Визначити фактичне, потенційне і циклічне сальдо державного бюджету, якщо реальний ВВП становить 2000, потенційний ВВП – 2200, державні витрати – 620, середня податкова ставка – 0,3.

Задача 10. За даними таблиці побудуйте криву Філіпса в короткостроковому періоді.

<i>Рівень безробіття, %</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>Темп інфляції, %</i>	52	40	28	20	13	10	6	7	1	-2	-3	-4

Проаналізуйте графік і дайте відповіді на такі запитання:

1. Які процеси в економіці країни графічно відображаються переміщенням по кривій Філіпса?
2. Що показує відрізок кривої Філіпса, розташований зліва від вертикальної лінії, яка виходить із точки природного безробіття?
3. Що показує відрізок кривої Філіпса, розташований праворуч від лінії, яка виходить із точки природного безробіття?
4. Що показує відрізок кривої Філіпса, розташований нижче осі абсцис?
5. Яке зрушення кривої Філіпса відповідає цілям державного регулювання економіки?

ЗМ 4. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Основні навчальні цілі: вивчення основних механізмів, що зв'язують національну економіку з рештою світу; аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на умови формування економічної рівноваги; вивчення платіжного балансу, змісту його рахунків; аналіз теорій валютного курсу та історії розвитку міжнародної валютної системи; аналіз основних теорій зовнішньої торгівлі, інструментів торговельної політики, функції чистого експорту і його впливу на ВВП; вивчення моделі «Манделла – Флемінга».

Питання для обговорення на практичному занятті

1. Сутність, основні форми й механізм зовнішньоекономічної діяльності. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності.
2. Рівноважний обсяг виробництва і доходу у відкритій економіці. Рівновага товарного, грошового і зовнішнього ринків. Модель Манделла-Флемінга для малої відкритої економіки.
3. Поняття і структура платіжного балансу.

Опорні поняття

Зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля, протекціонізм, тариф, мито, міжнародні організації, платіжний баланс, торговельний баланс, експорт, імпорт, капітал, резерви, валютний курс, котирування, пряме котирування, обернене котирування, крос – котирування, гнучкий валютний курс, фіксований валютний курс, номінальний валютний курс, реальний валютний курс, валютний демпінг, валютно-фінансовий механізм.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Що таке зовнішньоекономічна діяльність, яка її структура?
2. Назвіть основні складові платіжного балансу?
3. У чому особливості формування платіжного балансу різних країн?
4. Що таке валютний курс, які фактори його визначають?
5. Дайте визначення валютно-фінансового механізму та його складових.
6. Запишіть функцію чистого експорту і за допомогою графіка поясніть вплив окремих чинників на чистий експорт.
7. Розкрийте властивості моделі Манделла-Флемінга і роль світової процентної ставки в міжнародній міграції капіталу.
8. Запишіть рівняння кривих моделі Манделла-Флемінга і за допомогою графіка поясніть властивості цих кривих.
9. Проаналізуйте графічно результати впливу фіскальної, монетарної і торговельної політики на доход і валютний курс в умовах фіксованого курсоутворення.
10. Продемонструйте графічно мультиплікативний вплив чистого експорту на ВВП, запишіть і поясніть мультиплікатор витрат у відкритій економіці.
11. Зробіть порівняльний аналіз основних теорій зовнішньої торгівлі і висловіть свою думку щодо переваг України відносно її торговельних партнерів.

Практична частина заняття

Задача 1. За наведеними даними скласти платіжний баланс умовної країни У, класифікуючи кожну з операцій як кредит або дебет.

<i>Операція</i>	<i>Обсяг (млн. гр. од)</i>
Експорт нафти	6
Імпорт зерна	5
Експорт зброї	2
Доходи від туризму іноземців в країну У	6
Грошові перекази іноземцям із країни У	2
Придбання акцій приватних корпорацій Франції	6
Придбання золота у іноземних громадян	1

Задача 2. У країні позитивне сальдо торговельного балансу за рік складає 25 тис. грошових одиниць. Відомо, що вартість імпорту на 20% менша від вартості експорту. Визначити: обсяг експорту й імпорту країни.

Задача 3. Визначте і прокоментуйте величину граничної схильності до імпорту, якщо при середній податковій ставці 20% маємо наступні дані за 2007 і 2008 рр. (млрд. гр. од.).

	2007	2008
ВВП (Y)	200	280
Імпорт (Im)	12	16

Задача 4. Розрахуйте і прокоментуйте величину мультиплікатора витрат у відкритій економіці, якщо гранична схильність до заощадження 0,2, ставка оподаткування 10%, приріст імпорту 20 млн. гр. од., приріст ВВП 100 млн. гр. од.

Задача 5. Розрахуйте і прокоментуйте величину реального валютного курсу гривні і євро (пряме котирування), якщо номінальний курс $e_n = 1:5$; зростання цін в Україні склало 25%, а в країнах ЄС 3%.

Задача 6. Державні видатки та чисті податки збільшилися на 100 тис. гр. од. Гранична схильність до споживання 0,75. Податкова ставка (коефіцієнт) 0,2. Визначити мультиплікатори державних видатків, податків і збалансованого бюджету у відкритій економіці.

Задача 7. У країні позитивне сальдо торговельного балансу за рік складає 25 тис. гр. од. Відомо, що вартість імпорту на 20% менша від вартості експорту. Визначити: обсяг експорту та імпорту країни.

2. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ

I. Чи правильні наступні твердження?

- Стрижнем кейнсіанської філософії макроекономіки є те, що ринкова система не має автоматичного механізму, який забезпечує повну зайнятність ресурсів.
 А. Так.   Б. Ні.
- Зі зростанням реальної процентної ставки стимули фірм до інвестування збільшуються.
 А. Так.   Б. Ні.
- Якщо фактичний ВВП дорівнює природному, то в економіці відсутнє безробіття.
 А. Так.   Б. Ні.

II. Виберіть правильну відповідь

1. Що вивчає макроекономіка?

- Закономірності розвитку промислового виробництва.
- Умови економічного зростання країни.

- В. Закономірності функціонування національної економіки.
Г. Економічну політику держави.
2. *Об'єктом макроекономіки є:*
А. Економічні ресурси країни.
Б. Основний капітал.
В. Економічна система.
Г. Приватна економіка.
3. *Об'єкти макроекономічного аналізу характеризують:*
А. Агреговані величини.
Б. Ймовірні величини.
В. Порівняльні величини.
Г. Відносні величини.
4. *Нормативна функція макроекономіки спрямована на обґрунтування:*
А. Рекомендацій щодо подальшого економічного розвитку.
Б. Економічної політики держави.
В. Наслідків економічної кризи.
Г. Шляхів забезпечення економічного зростання.
5. *Позитивна функція макроекономіки спрямована на вивчення:*
А. Фактичного стану виробництва.
Б. Шляхів подолання спаду виробництва.
В. Факторів економічного зростання.
Г. Методів державного регулювання економіки.
6. *Макроекономічні моделі показують:*
А. Об'єктивне зростання показників.
Б. Взаємозв'язок між макроекономічними показниками.
В. Зв'язок між державними суб'єктами.
Г. Зв'язок між екзогенними величинами.
7. *Номінальний ВВП вимірюється:*
А. В експортних цінах.
Б. В ринкових поточних цінах.
В. В базових (незмінних) цінах.
Г. В цінах попереднього періоду.
8. *Чистий валовий продукт дорівнює валовому внутрішньому продукту, з якого відраховано:*
А. Амортизацію.
Б. Заробітну плати і амортизацію.
В. Податки.
Г. Заробітну плату, амортизацію та податки.
9. *Заробітна плата враховується при розрахунку:*
А. ВВП методом доходів.
Б. ВВП методом витрат.
В. Чистого експорту.
Г. Чистих субсидій державним підприємствам.
10. *Щоб визначити величину національного доходу, потрібно:*
А. Відняти з величини ВВП суму зносу основних фондів.

Б. Відняти з величини ВВП суму амортизаційних відрахувань за рік і суму чистих непрямих податків.

В. Додати до ВВП суму прибутків, отриманих громадянами даної країни за кордоном.

Г. Додати до ВВП непрямі податки.

11. Суб'єктами ринку праці є:

А. Наймані робітники.

Б. Роботодавці.

В. Профспілки.

Г. Держава.

Д. Усі відповіді правильні.

12. Яка з функцій ринку праці полягає в тому, що сучасний ринок праці має сприяти підвищенню рівня зайнятості та захисту безробітних:

А. Суспільного розподілу праці.

Б. Інформаційна.

В. Врівноважуючи.

Г. Стимулююча.

Д. Соціальна.

13. Основним чинником попиту та пропозиції на ринку праці є:

А. Заробітна плата.

Б. Технологіями виробництва.

В. Продуктивністю праці.

Г. Чисельність населення, його статевовікова структура та територіальний розподіл.

Д. Традиції, культура, звички, релігія, основні мотиви до праці в суспільстві тощо.

14. Особи, які не досягли працездатного віку або вийшли на пенсію, особи, що знаходяться в тривалій ізоляції, інваліди I та II груп та інші групи населення, що різних причин не можуть працювати, складають категорію:

А. Економічно неактивного населення.

Б. Незайнятого населення.

В. Робочої сили.

Г. Інституціонального населення.

Д. Усі відповіді правильні.

15. Особи, які не відносяться до групи інституціонального населення та не працюють, не шукають роботу, не готові до неї приступити відносяться до категорії:

А. Безробітних.

Б. Незайнятих.

В. Економічно неактивного населення.

Г. Неінституціонального населення.

Д. Усі відповіді правильні.

16. Відповідно до методології МОП для оцінки економічної активності, зайнятості та безробіття населення слід розглядати вікову групу:

А. Все населення незалежно від віку.

Б. 15-70 років.

В. 16-55 років для жінок та 16-60 років для чоловіків.

Г. Старше 21 року.

Д. Молодше 70 років.

17. *Вважають ринок праці є саморегульованою системою, що здатна самостійно поновлювати свій рівноважний стан при повній зайнятості:*

А. Кейнсіанці.

Б. Меркантилісти.

В. Інституціоналісти.

Г. Неокласики.

Д. Усі відповіді правильні.

18. *Існування циклічного безробіття:*

А. Пояснюється припущенням Кейнса, що заробітна плата не росте в умовах надлишкового попиту на ринку праці.

Б. Пояснюється припущенням Кейнса, що заробітна плата не знижується в умовах надлишкового попиту на ринку праці.

В. Визнається навіть економістами класичної школи.

Г. Відіграє незначну роль у загальному рівні безробіття.

Д. Усі попередні відповіді правильні

19. *Дж. М. Кейнс вважав, що:*

А. Уряд повинен використовувати державні закупівлі і податки, щоб сприяти зниженню безробіття.

Б. У ринковій системі є механізми, здатні самостійно в короткий термін забезпечити високий рівень зайнятості.

В. Економіка має розвиватися на основі централізованого планування.

Г. Необхідно знищити приватну власність.

Д. Усі попередні відповіді правильні.

20. *Особа, яка сподівається незабаром знову одержати роботу:*

А. Відноситься до розряду зайнятих.

Б. Відноситься; до безробітного.

В. Не враховується в складі робочої сили.

Г. Розглядається як не цілком зайнята.

Д. Розглядається, що як утратив надію знайти роботу.

21. *Якщо в цілому в національній економіці пропозиція робочої сили перевищує попит на неї, то має місце:*

А. Відносне безробіття.

Б. Структурне безробіття.

В. Абсолютне безробіття.

Г. Відкрите безробіття.

Д. Інституційне безробіття.

22. *Природний рівень безробіття можна розрахувати як суму:*

А. Структурного та циклічного безробіття.

Б. Фрикційного та структурного безробіття.

В. Добровільного та фрикційного безробіття.

Г. Відносного та інституціонального безробіття.

Д. Фрикційного та сезонного безробіття.

23. Недостатній сукупний попит приводить:

- А. До зростання фрикційного безробіття.
- Б. До зростання структурного безробіття.
- В. До зростання циклічного безробіття.
- Г. До зростання прихованого безробіття.
- Д. Усі попередні відповіді неправильні.

24. Відповідно до закону Оукена, двопроцентне перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем означає, що відставання фактичного обсягу ВВП від реального складає:

- А. 2%.
- Б. 3%.
- В. 4%.
- Г. 5%.
- Д. Значно більше, ніж 5%.

25. Сукупний попит – це:

- А. Обсяг номінального ВВП, який населення може купити в відповідності із своєю платоспроможністю.
- Б. Обсяг реального ВВП, який населення може купити в відповідності із своєю платоспроможністю.
- В. Обсяг потенційного ВВП, який макроекономічні суб'єкти можуть і хочуть закупити з метою задоволення своїх платоспроможних потреб.
- Г. Обсяг реального ВВП, який макроекономічні суб'єкти можуть і хочуть закупити з метою задоволення своїх платоспроможних потреб.

26. На сукупний попит динаміка рівня цін впливає:

- А. Прямо.
- Б. Обернено.
- В. Незначно.
- Г. Опосередковано.

27. Сукупна пропозиція – це:

- А. Обсяг реального ВВП, який виробники пропонують для продажу з метою отримання прибутку.
- Б. Обсяг потенційного ВВП, який може бути вироблений економікою.
- В. Обсяг реального ВВП, який може бути вироблений економікою при даному рівні цін.
- Г. Обсяг номінального ВВП, який вироблений економікою в поточному році.

28. До нецінових факторів сукупного попиту належать:

- А. Відсоткова ставка банків по кредитах.
- Б. Ціни на ресурси.
- В. Ціни на споживчі товари та послуги.
- Г. Ціни на світових ринках.

29. В умовах економічної кризи збільшення сукупного попиту супроводжується:

- А. Збільшенням номінального ВВП.
- Б. Збільшенням реального ВВП.
- В. Збільшенням рівня цін.
- Г. Збільшенням безробіття.

30. До нецінових факторів сукупної пропозиції відносяться:

- А. Збільшення рівня доходів споживачів.
- Б. Збільшення рівня процентних ставок.
- В. Збільшення цін на ресурси.
- Г. Збільшення величини чистого експорту.

31. Згідно з кейнсіанською моделлю економіка країни перебуває в стані рівноваги якщо:

- А. Доходи населення повністю направлені на споживання.
- Б. Державний бюджет країни збалансований.
- В. Сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції.
- Г. Величина грошової пропозиції не змінюється.

32. У моделі «сукупний попит – сукупна пропозиція» зростання сукупного попиту приведе:

- А. До збільшення сукупної пропозиції.
- Б. До зменшення сукупної пропозиції.
- В. До збільшення рівноважного обсягу реального ВВП.
- Г. До зменшення рівноважного обсягу реального ВВП.

33. Яка ознака не характеризує сучасні грошові системи країн:

- А. Хронічне знецінення грошей.
- Б. Офіційне визначення золотого вмісту грошової одиниці.
- В. Широкий розвиток безготівкового обігу і скорочення обігу готівки.
- Г. Зростання ролі держави у стабілізації грошового обігу.
- Д. Перебування в обігу лише паперових грошей і монет з неблагородних металів.

34. Якщо пропозиція грошей і рівень цін постійні, то у разі збільшення доходу:

- А. Попит на гроші та процентна ставка збільшаться.
- Б. Попит на гроші зменшиться, а процентна ставка збільшиться.
- В. Збільшиться попит на гроші і зменшиться процента ставка.
- Г. Зменшаться попит на гроші та процента ставка.
- Д. Усі відповіді неправильні.

35. Яке твердження правильне:

- А. З підвищенням процентної ставки попит на гроші для операцій збільшується.
- Б. Зі зниженням процентної ставки попит на гроші для операцій зменшується.
- В. Зі зменшенням номінального ВВП попит на гроші для операцій зменшується.
- Г. Зі збільшенням номінального ВВП попит на гроші для операцій зменшується.
- Д. Усі відповіді неправильні.

36. Якщо номінальний ВВП зменшиться, то:

- А. І попит на гроші для операцій, і сукупний попит на гроші не зміняться.
- Б. Попит на гроші для операцій збільшиться, тоді як сукупний попит на гроші зменшиться.
- В. І попит на гроші для операцій, і сукупний попит на гроші збільшаться.
- Г. І попит на гроші для операцій, і сукупний попит на гроші зменшаться.
- Д. Усі твердження неправильні.

37. Зі зниженням реальної процентної ставки:

- А. Попит на гроші для операцій збільшиться, а сукупний попит на гроші не зміниться.

Б. Попит на гроші для операцій зменшиться, а сукупний попит на гроші збільшиться.

В. Попит на гроші для операцій не зміниться, а сукупний попит на гроші збільшиться.

Г. Попит на гроші як активи збільшиться, а сукупний попит на гроші не зміниться.

Д. Попит на гроші як активи не зміниться, а сукупний попит на гроші збільшиться.

38. Що не є складовою сучасної грошової системи:

А. Найменування грошової одиниці.

Б. Види державних паперових грошових знаків і розмінної монети, що мають законну платіжну силу.

В. Регламентація безготівкового грошового обігу.

Г. Державний апарат, що регулює грошовий обіг.

Д. Золотий вміст грошової одиниці.

39. Кількісне рівняння обігу не містить:

А. Кількості грошей в обігу.

Б. Швидкості обігу грошей.

В. Рівня цін.

Г. Номінальної процентної ставки.

Д. Обсягу національного продукту в реальному вираженні.

40. Яке твердження неправильне:

А. Операційний попит на гроші не залежить від процентної ставки.

Б. Попит на гроші як активи обернено пропорційний до процентної ставки.

В. Зі зниженням реальної процентної ставки попит на реальні грошові залишки зростає.

Г. Зменшення доходу за даної пропозиції грошей підвищує рівноважну процентну ставку.

Д. Підвищення облікової ставки знижує заінтересованість комерційних банків в отриманні додаткових резервів через позику в центральному банку.

41. Різницею між номінальною і реальною процентною ставкою є:

А. Податок.

Б. Інфляція.

В. Сеньйораж.

Г. Чистий експорт.

Д. Усі відповіді неправильні.

42. Із рівняння Фішера випливає, що зростання рівня інфляції на один відсоток збільшує на один відсоток:

А. Реальну процентну ставку.

Б. Пропозицію грошей.

В. Номінальну процентну ставку.

Г. Номінальний обмінний курс.

Д. Усі відповіді неправильні.

43. «Шокова терапія» не передбачає заходів з боку держави:

А. Скорочення податкових ставок.

- Б. Подорожчання кредиту.
- В. Зменшення середніх витрат виробництва.
- Г. Зменшення витрат на соціальні програми.

44. Поновлення темпів інфляції має назву:

- А. Дефляція.
- Б. Дезінфляція.
- В. Реінфляція.
- Г. Рефляція.

45. Знецінення грошової одиниці порівняно з валютами інших держав має назву:

- А. Ревальвація.
- Б. Девальвація.
- В. Нуліфікація.
- Г. Деномінація.

46. Ефект «Олівера-Танзі» пов'язаний з:

- А. Подешевшенням кредиту.
- Б. Знеціненням доходів громадян внаслідок інфляції.
- В. Зменшенням податкових надходжень до бюджету.
- Г. Уповільненням темпів інфляції.

III. Виберіть літеру, що відповідає правильному варіанту відповіді

1.	А	Б	В	Г
якщо правильно тільки 2, 3	якщо правильно тільки 1	якщо правильно тільки 3, 4	якщо правильні усі варіанти.	

Макроекономічні моделі будуються для:

- 1. Точного відображення процесів, що відбуваються у національній економіці.
- 2. Виявлення принципів економічних зв'язків.
- 3. Економічного прогнозування.
- 4. Аналізу діяльності окремих економічних суб'єктів.

2.	А	Б	В	Г
якщо правильно тільки 1	якщо правильно тільки 2, 4	якщо правильно тільки 3	якщо правильні усі варіанти.	

Державні трансфертні платежі – це:

- 1. Частина національного доходу.
- 2. Видатки уряду на наймання працівників у державний сектор.
- 3. Виплати уряду домогосподарствам, не обумовлені їхньою участю у процесі виробництва.
- 4. Виплата пенсій.

ЗМ 2 МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА

I. Чи правильні наступні твердження?

- 1. Крива сукупного попиту має додатний нахил.

- А. Так.
- Б. Ні.

2. Збільшення державних видатків прямо розширює сукупний попит.
А. Так. Б. Ні.
3. Прихильники економіки пропозиції вважають, що зменшення податків перемістить криву сукупної пропозиції вправо:
А. Так. Б. Ні.
4. На величину грошового мультиплікатора не впливає величина надмірних резервів:
А. Так. Б. Ні.
5. Що вища процентна ставка, то більша величина попиту на гроші для операцій:
А. Так. Б. Ні.

II. Виберіть правильну відповідь

1. Які дві функції виконує розподіл доходів?

- А. Організаційну.
- Б. Економічну.
- В. Патерналістську.
- Г. Соціальну.

2. Доход як економічна категорія – це:

- А. Заробітна плата, яку отримав робітник за певний період.
- Б. Гроші як засіб нагромадження.
- В. Обсяг грошових надходжень за певний період.
- Г. Вироблені товари за певний період.

3. Залежно від суб'єктів економічних відносин доходи поділяються на доходи:

- А. Населення.
- Б. Підприємства (фірми).
- В. Держави.
- Г. Суспільства (національний дохід).

4. Що не належить до факторних доходів?

- А. Заробітна плата.
- Б. Пенсія.
- В. Прибуток.
- Г. Рента.

5. Основними показниками доходів населення є:

- А. Номінальний (нарахований) дохід.
- Б. Валовий дохід.
- В. Дохід, що залишається в розпорядженні (чистий дохід).
- Г. Реальний дохід.

6. Коефіцієнт Джині характеризує:

- А. Залежність між кількістю членів сім'ї та загальним рівнем їх доходів.
- Б. Ступінь нерівності розподілу суспільних доходів.
- В. Ступінь диференціації доходів працівників різних галузей.
- Г. Залежність між розміром доходу та рівнем споживання.

7. Як називається сумарний дохід, що отримують власники факторів виробництва за рік:

- А. Валовий національний дохід.

- Б. Валовий внутрішній дохід.
 В. Дохід, що залишається в розпорядженні.
 Г. Особисті доходи громадян.
8. *Співвідношення між заощадженнями і споживанням наявного доходу визначається:*
 А. Рішенням голови сім'ї.
 Б. Розмірами доходів.
 В. Планами на майбутнє.
 Г. Розмірами доходів і рівня банківського проценту.
9. *Відповідно до «основного психологічного закону» Дж. М. Кейнса зі зростанням доходів темпи приросту споживання:*
 А. Випереджають темпи приросту прибутків.
 Б. Збільшуються, але не тією мірою, що й прибутки.
 В. Залишаються на старому рівні.
 Г. Зменшуються відносно приросту прибутків.
 Д. Правильні відповіді – Б і Г.
10. *Якщо за кейнсіанською теорією споживання дохід зростає, то:*
 А. Гранична схильність до споживання падає.
 Б. Гранична схильність до споживання зростає.
 В. Середня схильність до заощадження падає.
 Г. Середня схильність до заощадження зростає.
 Д. Усі відповіді правильні.
11. *На обсяг інвестиційного попиту впливає:*
 А. Рівень відсоткової ставки.
 Б. Оптимістичні або песимістичні очікування підприємств.
 В. Рівень технологічних змін у виробництві.
 Г. Рівень завантаження виробничого обладнання.
12. *На інвестиційний попит не впливає:*
 А. Багатство.
 Б. ВВП.
 В. Очікування підприємств.
 Г. Податок на прибуток, одержаний від реалізації інвестиційного проекту.
13. *Якщо номінальна відсоткова ставка стабільна, а ціни зростають, то сукупний попит та інвестиції:*
 А. Зменшаться.
 Б. Не зміняться.
 В. Збільшаться.
 Г. Усі відповіді неправильні.
14. *Якщо реальна відсоткова ставка збільшиться, то:*
 А. Крива інвестиційного попиту зміститься вправо.
 Б. Крива інвестиційного попиту зміститься вліво.
 В. Інвестиційні витрати зменшаться.
 Г. Інвестиційні витрати збільшаться.
15. *Крива сукупного попиту на інвестиції зміщується вправо внаслідок:*
 А. Зниження відсоткової ставки комерційних банків.
 Б. Зростання відсоткової ставки комерційних банків.

В. Зростання податку на прибуток від реалізації інвестиційного проекту.

Г. Зниження податку на прибуток від реалізації інвестиційного проекту.

16. Чистий прибуток, отриманий від інвестування, визначається як:

А. Валовий прибуток мінус податок на прибуток.

Б. Валовий прибуток мінус відсотки за кредит.

В. Валовий прибуток мінус податок на прибуток мінус відсотки за кредит.

Г. Усі відповіді неправильні.

17. Гранична ефективність капіталу залежить від:

А. Граничної схильності до споживання.

Б. Норми амортизації.

В. Норми прибутковості капіталу.

Г. Вартості капіталу;

18. Бажаний обсяг основного капіталу в неокласичній функції інвестицій залежить від:

А. Граничної ефективності капіталу.

Б. Очікуваних обсягів прибутку.

В. Очікуваних обсягів виробництва.

Г. Граничних витрат на капітал.

19. З наведених визначень правильними є такі:

А. У разі збільшення автономних інвестицій крива інвестиційного попиту зміщується вліво.

Б. У довгостроковому періоді динаміка інвестицій підпорядковується динаміці заощаджень.

В. Між процентною ставкою та попитом на інвестиції існує обернена залежність.

Г. Процентна ставка є основним чинником, від якого залежить величина автономних інвестицій.

20. Згідно з кейнсіанською теорією рівновага між заощадженнями та інвестиціями досягається завдяки:

А. Зміні норми амортизації.

Б. Коливанням процентної ставки.

В. Зниженню середньої схильності до споживання.

Г. Коливанням доходу відносно його потенційного ВВП.

21. Який захід не можна використовувати для подолання рецесійного розриву:

А. Зниження рівня оподаткування.

Б. Збільшення державних закупівель товарів і послуг.

В. Підвищення обмінного курсу національної валюти.

Г. Зниження процентної ставки.

Д. Підвищення заробітної плати державних працівників.

22. «Кейнсіанський хрест» – це перетин:

А. Лінії запланованих видатків та бісектриси.

Б. Функції заощаджень та кривої інвестицій.

В. Лінії запланованих видатків та кривої інвестицій.

Г. Кривої інвестицій та бісектриси.

Д. Усі твердження неправильні.

23. Який захід не можна використовувати для подолання інфляційного розриву:

- А. Зниження норми резервування.
- Б. Підвищення облікової ставки.
- В. Продаж державних цінних паперів.
- Г. Підвищення рівня оподаткування.
- Д. Підвищення обмінного курсу національної валюти.

24. Мультиплікатор видатків не спрацьовує, якщо:

- А. Національна економіка переживає спад.
- Б. Економічна політика уряду помилкова.
- В. Національна економіка досягла повної зайнятості.
- Г. Знижується ефективність використання ресурсів у національній економіці.
- Д. Чистий експорт є від'ємною величиною.

25. Найбільш суттєвий фактор економічного зростання – це:

- А. Технологічні зміни в виробництві.
- Б. Збільшення об'єму капіталу.
- В. Збільшення кількості зайнятих в виробництві.
- Г. Економічна політика держави.

26. Економічне зростання може бути проілюстроване:

- А. Зміщенням кривої виробничих можливостей вправо.
- Б. Зміщенням кривої виробничих можливостей вліво.
- В. Рухом по кривій виробничих можливостей.
- Г. Рухом від точки всередині кривої виробничих можливостей до точки на кривій.

27. У моделі «AD-AS» економічне зростання може бути представлене як:

- А. Зміщення вліво кривої AS.
- Б. Незмінність стану кривих.
- В. Зміщення вліво кривої AD.
- Г. Зміщення вправо кривої AS.

28. Неокейнсіанські моделі економічного зростання ґрунтуються на:

- А. Сукупній пропозиції.
- Б. Сукупному попиту.
- В. Розвинутій фіскальній системі.
- Г. Розвинутій грошово-кредитній системі.

29. Якщо результати розвитку національної економіки зростають швидше, ніж вкладені затрати, то це зростання:

- А. Інтенсивне.
- Б. Екстенсивне.
- В. Інноваційне.
- Г. Прогресивне.

30. Економічне зростання вимірюється:

- А. Приростом грошової маси.
- Б. Приростом реального ВВП.
- В. Зниженням рівня цін.
- Г. Зниженням рівня безробіття.

31. *Визначальними факторами економічного зростання в моделі Солоу є:*

- А. Технічний прогрес.
- Б. Капіталоозброєність.
- В. Зростання населення країни.
- Г. Покращення екологічної ситуації.

32. *Що з наведеного не впливає на зростання продуктивності праці:*

- А. Збільшення чисельності працівників.
- Б. Рівень освіти і кваліфікації працівників.
- В. Рівень організації виробництва.
- Г. Технологічні зміни у виробництві?

33. *Цільовою функцією моделі Солоу є:*

- А. Зростання капіталоозброєності.
- Б. Зростання обсягів виробництва.
- В. Зростання продуктивності праці.
- Г. Зростання заощаджень.

34. *Стійкий рівень капіталоозброєності в моделі Солоу досягається, якщо:*

- А. Норма заощаджень дорівнює нормі споживання.
- Б. Інвестиції дорівнюють заощадженням.
- В. $AD = AS$.
- Г. Капітал, що інвестується, дорівнює капіталу, що вибуває.

III. Виберіть літеру, що відповідає правильному варіанту відповіді

1.	А	Б	В	Г
	якщо правильно тільки 1, 5	якщо правильно тільки 1, 2	якщо правильно тільки 3	якщо правильно усе, крім 4

Якщо заощадження більші, ніж заплановані інвестиції, то:

- 1. Фактичні заощадження зростають.
- 2. Обсяг національного виробництва збільшується.
- 3. Фактичні заощадження зрівнюються зі змінами інвестицій у запаси.
- 4. Інвестиції у запаси зростають.
- 5. Інвестиції у запаси зменшуються.

2.	А	Б	В	Г
	якщо правильно тільки 2, 3	якщо правильно тільки 1, 2	якщо правильно тільки 4	якщо правильно усе, крім 5

Який з економічних параметрів не є проциклічним:

- 1. Завантаження виробничих потужностей.
- 2. Пропозиція грошей.
- 3. Прибуток ділових підприємств.
- 4. Рівень безробіття.
- 5. Усі параметри є проциклічними.

3.	А	Б	В	Г
	якщо правильно тільки 2, 3	якщо правильно тільки 1, 2	якщо правильно тільки 3	якщо правильно усе, крім 4

До прихованого безробіття у вітчизняній економіці можна віднести:

1. Надлишкову зайнятість, яка склалася ще в умовах адміністративно-командної системи.
2. Зайнятих, що вимушено працювали неповний робочий час.
3. Працівників, що перебували у примусових відпустках без збереження або часткового збереження заробітної плати.
4. Незадоволених умовами праці, що шукають кращої роботи.

IV. Встановіть відповідність між термінами і наведеними нижче визначеннями:

1.

- А. Мультиплікатор видатків.
- Б. Повний мультиплікатор.
- В. Ефект мультиплікатора.
- Г. Простий мультиплікатор.
- Д. Мультиплікатор.

1. Коефіцієнт, на який треба помножити зміну в сукупних видатках, щоб визначити підсумкову зміну рівноважного ВВП.
2. Відношення зміни рівноважного ВВП до зміни будь-якого компонента сукупних видатків.
3. Мультиплікатор, котрий ураховує всі видатки з потоку «видатки – доходи».
4. Багаторазовий вплив, який зміна сукупних видатків чинить на рівноважний ВВП.
5. Мультиплікатор, що ураховує лише один канал витікань – заощадження.
6. Величина зміни податкових вилучень зі зміною ВВП на одну грошову одиницю.

2

- А. Сукупні видатки.
- Б. «Кейнсіанський хрест».
- В. Рівноважний ВВП.
- Г. Рецесійний розрив.
- Д. Інфляційний розрив.

1. Величина, на яку мають скоротитися сукупні видатки, щоб зменшити рівноважний ВВП до рівня повної зайнятості.
2. Проста графічна модель, яка виявляє мультиплікативне збільшення сукупного доходу зі зміною видатків та показує рівноважний ВВП.
3. Загальна сума видатків усіх покупців на кінцеві товари і послуги, вироблені національною економікою.
4. Обсяг національного виробництва, якому відповідають сукупні видатки, достатні для закупівлі усієї продукції, виготовленої у поточному періоді.
5. Величина, на яку мають зрости сукупні видатки, аби підвищити рівень ВВП до рівноважного за повної зайнятості.
6. Рівновага на товарних ринках.

V. Установіть правильну послідовність, подавши нумерацію цифрами

1. Валовий випуск – це

- 1) послуг, вироблених за рік;
- 2) сукупна ринкова;
- 3) резидентами країни;
- 4) в базових цінах;
- 5) вартість усіх товарів та.

2. Стагфляція – це

- 1) супроводжується;
- 2) інфляція, що;
- 3) безробіття і;
- 4) падіння виробництва;
- 5) високим рівнем.

3. Заощадження – це

- 1) споживання;
- 2) після;
- 3) яка не використовується;
- 4) частка доходу;
- 5) оподаткування;
- 6) на.

VI. Заповніть пропуски у наведених нижче визначеннях необхідними словами та формулами:

1. Вилучення – це частина _____ доходу, яка ____ _____ на сукупні витрати.
2. Автономні заощадження – це заощадження, яке не залежить від _____
_____.
3. Запишіть формулу мультиплікатора витратів _____ .
4. Запишіть формулу розрахунку інфляційного розриву _____ .
5. Запишіть формулу розрахунку рецесійного розриву _____ .

VII. Тест-задачі

1. Якщо ВВП країни у 2005 році становив 15000. грошових одиниць, а у 2006 році – 15450. гр. од., то темп його приросту за цей період дорівнюватиме (x%):

- A. 3,0.
- B. 103.
- B. 2,91.
- Г. 1,45.
- Д. 145.

2. Якщо рівень інфляції становить 10%, то скільки років знадобиться для її подвоєння?

- A. 7.
- B. 10.
- B. 8.
- Г. 8,75.
- Д. 6,8.

3. Якщо гранична схильність до споживання становить 0,75, то гранична схильність до заощадження становить:

А. 1,25.

Б. 1.

В. 0,25.

Г. 0,3.

4. Якщо номінальний ВВП становить 4,5 млн. грошових одиниць, а ціни зросли на 11%, то реальний ВВП становить:

А. 4,4 млн. гр. од.

Б. 49,5 млн. гр. од.

В. 4,05 млн. гр. од.

Г. 4,09 млн. гр. од.

Д. 4,5 млн. гр. од.

5. Якщо процентна ставка становить 10%, то вартість нинішнього вкладу у 100 грн. через два роки еквівалентна:

А. 133,1.

Б. 120.

В. 82,64.

Г. 90.

Д. Усі відповіді неправильні.

ЗМ 3. ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

I. Чи правильні наступні твердження?

1. Дефіцит державного бюджету не пов'язаний із розміром чистого експорту.

А. Так.

В. Ні.

2. Основною функцією норми обов'язкових резервів є підтримання банківської ліквідності.

А. Так.

В. Ні.

3. Кейнсіанці вважають, що падіння відсоткової ставки призводить до зниження швидкості грошового обігу.

А. Так.

В. Ні.

4. Імпорт належить до економічних вилучень.

А. Так.

В. Ні.

5. Підсумок платіжного балансу, строго кажучи, завжди складає нуль.

А. Так.

В. Ні.

6. Метою введення імпортного мита є скорочення імпорту, за для захисту національного виробника.

А. Так.

В. Ні.

II. Виберіть правильну відповідь

1. Якщо сучасна економіка є регульованою, то чи є необхідність використовувати ринковий механізм?

А. Ринковий механізм у регулюванні національної економіки не потрібен.

Б. Ринковий механізм має використовуватись в органічній єдності з державними регуляторами.

В. Ринковий механізм має використовуватись тільки в окремих галузях народного господарства.

Г. Усі відповіді неправильні.

2. *Класичній теорії державного невтручання відповідає таке положення:*

А. Інтереси інвесторів і власників заощаджень не збігаються.

Б. Основним регулятором ринкової економіки є сукупний попит.

В. Заробітна плата і ціни на товари і природні ресурси не гнучкі.

Г. Ринкова економіка здатна до саморегулювання.

3. *Теорія державного регулювання економіки, що спирається на механізми фіскальної і грошової політики при відносно самостійному функціонуванні ринкової економіки:*

А. Класична теорія.

Б. Історична школа.

В. Теорія етатизму.

Г. Кейнсіанська теорія

4. *У ролі кого виступає держава в схемі кругообороту ресурсів, доходів і продуктів:*

А. Виробника ресурсів і продуктів.

Б. Споживача ресурсів і продуктів.

В. Отримувача податків.

Г. В усіх перелічених?

5. *Концепція функціональних фінансів віддає перевагу:*

А. Зменшенню бюджетного дефіциту.

Б. Економічній стабілізації.

В. Збалансуванню бюджету.

Г. Усі відповіді помилкові?

6. *Ефект витиснення передбачає, що:*

А. Споживання зростає, а обсяг інвестицій зменшується.

Б. Імпорт витискується вітчизняними товарами.

В. Зростання державних витрат приводить до зменшення приватних інвестицій.

Г. Збільшення приватних інвестицій приводить до зменшення державних витрат.

7. *На обсяг якого з елементів ВВП найбільше впливає зміна відсоткової ставки:*

А. Споживчі витрати.

Б. Інвестиції.

В. Державні витрати.

Г. Чистий експорт.

8. *Щоб збільшити грошову пропозицію, НБУ повинен:*

А. Купити державні облігації.

Б. Продати державні облігації.

В. Підвищити резервну норму.

Г. Провести грошову реформу?

9. *За умов змішаної економіки закритого типу сукупні видатки визначають як суму:*

А. Споживання домогосподарств і приватних інвестицій.

Б. Чистого експорту, приватних інвестицій, споживання домогосподарств, державних видатків.

В. Споживання домогосподарств, приватних інвестицій, державних видатків.

Г. Споживання домогосподарств і державних видатків?

10. Фіскальна політика буде рестрикційною у разі:

А. Зменшення видатків на утримання державного апарату.

Б. Збільшення обсягу державних закупівель товарів і послуг.

В. Збільшення обсягу соціальних видатків.

Г. Зменшення державних видатків.

Д. Усі твердження неправильні.

11. Стимулювальна стабілізаційна політика спрямована на:

А. Досягнення бездефіцитного державного бюджету.

Б. Стабілізацію обмінного курсу національної валюти.

В. Зниження темпів інфляції.

Г. Збільшення обсягу виробництва і рівня зайнятості.

Д. Усі твердження неправильні.

12. Первинний дефіцит державного бюджету – це різниця між:

А. Великою поточного дефіциту бюджету і сплатою процентів за державний борг.

Б. Поточними державними надходженнями і видатками.

В. Надходженнями за повної зайнятості й за наявних податкових ставок і фактичними видатками.

Г. Фактичним і структурним дефіцитом.

Д. Усі твердження неправильні.

III. Встановити відповідність у вигляді комбінації цифр і літер

1.

А. Мультиплікатор податків.

Б. Циклічне бюджетне сальдо.

В. Потенційне бюджетне сальдо.

Г. Фактичне бюджетне сальдо.

Д. Автономні чисті податки.

Є. Мультиплікатор збалансованого бюджету.

1. Різниця між фактичним і потенціальним сальдо.

2. Коефіцієнт, який показує, на скільки одиниць обернено змінюється ВВП за дискреційної зміни чистих податків на одиницю.

3. Сальдо державного бюджету, яке визначається як різниця між фактичними чистими податками і державними витратами.

4. Коефіцієнт, який показує, на скільки одиниць змінюється ВВП за зміни державного бюджету на одиницю.

5. Чисті податки, обсяг яких не залежить від ВВП як податкової бази.

6. Сальдо державного бюджету, яке забезпечується в умовах повної зайнятості; чисті податки визначаються на базі потенційного ВВП.

7. Різниця між чистими податками та величиною державних витрат.

2.

- А. Пропозиція грошей.
- Б. Грошова база.
- В. Автоматичні стабілізатори.
- Г. Політика дешевих грошей.
- Д. Об'єкт оподаткування.

1. Заходи зі збільшення пропозиції грошей у країні.
2. Показник, який містить готівку на руках у населення і банківські резерви.
3. Кількість грошей, наявна в національній економіці на певний момент часу.
4. Автоматичні чисті податки, які обернено впливають на ВВП і в такий спосіб можуть стабілізувати економіку країни.
5. Величина, на яку мають скоротитися сукупні видатки, щоб зменшити рівноважний ВВП до рівня повної зайнятості.
6. Усе те, з чого стягується податок (заробітна плата, прибуток підприємств, кількість землі тощо).

III. Виберіть літеру, що відповідає правильному варіанту відповіді

1.	А	Б	В	Г
	якщо правильно тільки 1,	якщо правильно тільки 1, 2,	якщо правильно тільки 3,	якщо правильні усі варіанти.

Фіскальна політика буде дискреційною, якщо зміняться такі параметри:

1. Знизяться ставки оподаткування.
2. Підвищаться ставки оподаткування.
3. Збільшаться податкові надходження за незмінної прогресивної шкали оподаткування.

2.	А	Б	В	Г
	якщо правильно тільки 1, 2	якщо правильно тільки 3	якщо правильно тільки 3, 4	якщо правильні усі варіанти

Зовнішня заборгованість країни – це наслідок:

1. Прямих зовнішніх інвестицій в економіку країни.
2. Продажу матеріальних активів іноземцям.
3. Позичання країною коштів за кордоном.
4. Продажу фінансових активів за кордон.

IV. Установіть правильну послідовність, подавши нумерацію цифрами

1. Монетарна політика – це

- 1) зменшення;
- 2) пропозиції грошей;
- 3) у країні;
- 4) обмеження;
- 5) або;
- 6) заходи зі;
- 7) зростання.

2. *Одиниця оподаткування – це*

- 1) оподаткування;
- 2) виміру;
- 3) об'єкта;
- 4) одиниця.

V. Тест-задачі

1. *Якщо гроші для угод роблять у середньому 5 обертів на рік, то кількість грошей, що необхідна для обслуговування обміну, на який пред'явлено попит:*

- A. У 5разів більша за номінальний обсяг ВВП.
- Б. Становить 20% номінального ВВП.
- В. Дорівнює відношенню 5/номінальний ВВП.
- Г. Дорівнює відношенню 20%/номінальний ВВП.
- Д. Дорівнює відношенню 20%/5.

2. *Якщо номінальний ВВП становить 4000 млрд. грошових одиниць, а обсяг попиту на гроші для угод становить 800 млрд. грошових одиниць, то:*

- A. Попит на гроші з боку активів становить 3200 млрд. гр. од.
- Б. Загальний попит на гроші становить 4800 млрд. гр. од.
- В. У середньому, кожна грошова одиниця обертається 5 разів на рік.
- Г. Попит на гроші з боку активів становить 4800 млрд. гр. од.

VI. Графічні тестові завдання

1. Дайте графічний аналіз рівноваги на грошовому ринку, якщо рівень процентної ставки змінюється від r_0 до r_1 , а пропозиція грошей незмінна.
2. Намалюйте криву Лаффера та поясніть її економічну сутність.

VII. Заповніть пропуски у визначеннях необхідними словами та формулами

1. Крива Лоренца – це крива, яка характеризує _____ між домогосподарствами (сім'ями) певної країни.
2. Запишіть формулу депозитного мультиплікатора _____.
3. Запишіть формулу, за якою визначається фактичне бюджетне сальдо _____.
4. За якою формулою визначається дефіцит державного бюджету _____.
5. Запишіть формулу, за якою визначається мультиплікатор збалансованого бюджету _____.
6. Середня податкова ставка _____.
7. Запишіть формулу, за якою визначається зміна грошової пропозиції з урахуванням депозитного мультиплікатора _____.

ЗМ 4. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

I. Чи правильні наступні твердження?

1. За інших рівних умов підвищення рівня реальної процентної ставки в країні зменшує її чисті іноземні інвестиції.
A. Так. B. Ні.

2. Якщо внутрішні видатки більші за обсяг національного продукту, то чистий експорт є від'ємною величиною.

А. Так.

В. Ні.

3. Експорт товарів відображають у підрозділі «Дебет» платіжного балансу, а збільшення іноземної валюти на ту саму суму – у підрозділі «Кредит».

А. Так.

В. Ні.

4. Чистий експорт – це кількість іноземної валюти, яку потребують іноземці для купівлі вітчизняного чистого експорту.

А. Так.

В. Ні.

II. Виберіть правильну відповідь

1. Політика протекціонізму впроваджується урядом з метою:

А. Захисту національних виробників від іноземної конкуренції.

Б. Скорочення споживання імпортованих товарів.

В. Запобігання демпінгу.

Г. Забезпечення економічної безпеки країни.

Д. Усі відповіді правильні.

2. Які з наступних інструментів державного регулювання зовнішньої торгівлі відносяться до тарифних:

А. Імпортне мито.

Б. «Добровільне» обмеження.

В. Квота.

Г. Ліцензія.

Д. Усі відповіді неправильні.

3. Співвідношення між валютними надходженнями в країну і платежами, які країна здійснює за кордон за певний період виражає:

А. Торговельний баланс.

Б. Державний бюджет.

В. Платіжний баланс.

Г. Рахунок капіталу.

Д. Усі відповіді неправильні.

4. Активне сальдо платіжного балансу утворюється, якщо:

А. Валютні надходження від зовнішніх операцій перевищують валютні витрати.

Б. Валютні надходження дорівнюють валютним витратам.

В. Торговельний баланс є від'ємним.

Г. Валютні витрати перевищують валютні надходження.

Д. Усі відповіді неправильні.

5. Збалансованість руху капіталу і поточного рахунку означає, що:

А. При збільшенні сальдо рахунку капіталу сальдо поточного рахунку також збільшується.

Б. Рахунок капіталу і рахунок поточних операцій в сумі дорівнюють нулю.

В. Рахунок капіталу і рахунок поточних операцій в сумі дорівнюють чистому експорту.

Г. Рахунок капіталу і рахунок поточних операцій збалансовують державний бюджет.

Д. Усі відповіді неправильні.

б. Якщо імпорт перевищує експорт, рахунок руху капіталу буде додатним, оскільки:

А. Інвестиції повинні дорівнювати заощадженням, а це означає, що і рахунок руху капіталу завжди буде мати додатне сальдо.

Б. Додатне сальдо рахунку руху капіталу означає, що заощадження перевищують інвестиції.

В. Країна бере позики за кордоном, що дозволяє їй імпортувати більше ніж експортувати, а також робити більше інвестицій ніж заощаджень.

Г. Іноземні експортери збільшують заощадження за рахунок коштів, отриманих від експорту своєї продукції в дану країну.

Д. Усі відповіді неправильні.

7. Яка з операцій збільшить додатне сальдо балансу поточних операцій України:

А. Україна уклала бартерну угоду з Росією на постачання труб на суму 1 млн. дол. Вона отримає газ на ту ж саму суму.

Б. Україна отримала позику у США на придбання обладнання для реконструкції заводу будівельних матеріалів на суму 500 млн. дол..

В. Україна продає літак Індії вартістю 1 млн. дол. за банківський депозит на ту ж саму суму.

Г. Україна купує 10 тис. тролейбусів у Словацькій республіці на суму 5 млн. дол.

Д. Усі відповіді правильні.

8. Зростання дефіциту платіжного балансу країни:

А. Збільшує валютні резерви ЦБ.

Б. Зменшує валютні резерви ЦБ.

В. Збільшує обсяг грошової маси в країні.

Г. Не впливає на обсяг грошової маси в країні.

Д. Усі відповіді неправильні.

9. У випадку, коли валютний курс встановлюється як 1 дол. США = 5,05 грн., має місце:

А. Крос-котирування.

Б. Пряме котирування.

В. Обернене котирування.

Г. Усі відповіді правильні.

Д. Усі відповіді неправильні.

10. Для валютного демпінгу характерним є:

А. Експортер, купуючи товари на внутрішньому ринку за цінами, що підвищилися під впливом інфляції, продає їх на зовнішньому ринку за більш стійку валюту за цінами нижче середньосвітових.

Б. Джерелом зниження експортних цін служить курсова різниця, що виникає при обміні вирученої більш стійкої іноземної валюти на знецінену національну.

В. Вивіз товарів у масовому масштабі забезпечує над прибуток експортерів.

Г. Усі відповіді правильні.

Д. Усі відповіді неправильні.

11. Рахунок поточних операцій платіжного балансу включає:

А. Чистий дохід від інвестицій.

Б. Чисті капітальні трансферти.

В. Чистий імпорт капіталу.

Г. Чисті поточні трансферти?

12. У моделі відкритої економіки взаємодіють:

- А. Домогосподарства й держава.
- Б. Іноземні суб'єкти й держава.
- В. Держава, іноземні суб'єкти, національні домогосподарства і підприємства.
- Г. Підприємства, держава і домогосподарства?

13. Ключова відмінність між моделлю IS-LM та моделлю Манделла-Флемінга полягає в тому, що:

- А. У моделі Манделла-Флемінга рівень цін є змінним.
- Б. У моделі Манделла-Флемінга економіка країни є малою відкритою економікою.
- В. Модель Манделла-Флемінга не використовують для оцінки впливів монетарної та фіскальної політики.
- Г. Модель Манделла-Флемінга розглядає взаємодію ринків інакше за моделлю IS-LM.
- Д. Усі твердження неправильні.

14. Із моделі Манделла-Флемінга випливає, що в системі координат ($Y - e$) крива LM унаслідок підвищення обмінного курсу:

- А. Переміщуватиметься ліворуч.
- Б. Переміщуватиметься праворуч.
- В. Стане крутішою
- Г. Буде стабільнішою.
- Д. Усі твердження неправильні.

15. Яке твердження з позиції теорії Гекшера-Оліна неправильне:

- А. Країни експортуватимуть ті товари, виробництво яких потребує значних витрат відносно надлишкових факторів.
- Б. Країни імпортуватимуть товари, у виробництві яких довелося б широко використовувати відносно дефіцитні фактори.
- В. Якщо відношення між кількістю даного фактора та іншими факторами в країні вище, ніж в інших країнах, то цей фактор є відносно надлишковим для даної країни.
- Г. Ціна надлишкового фактора у країні буде нижчою порівняно з іншими країнами.
- Д. Відносна ціна продукту, у виробництві якого у країні використовують дешевший фактор виробництва більшою мірою, ніж інші фактори, буде вищою, ніж деінде.

16. Що не є визначником «національного ромба» в концепції міжнародної спеціалізації країни Майкла Портера:

- А. Кількість і якість певних факторів виробництва.
- Б. Умови внутрішнього попиту, його кількісні і якісні параметри.
- В. Наявність у національній економіці високо розвинутих суміжних галузей, що забезпечують експортноорієнтовані виробництва сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, інформацією тощо.
- Г. Правильне співвідношення державного і приватного секторів у національній економіці.
- Д. Стратегія і структура фірм, рівень і характер конкуренції на внутрішньому ринку.

17. Яке твердження неправильне:

- А. Дедалі важливішу роль у міжнародній торгівлі відіграють «азійські тигри».

Б. Рівень заборгованості країни вважають дуже високим, якщо він більший за її річний ВВП.

В. Рівновага у світовій торгівлі, згідно з моделлю двох країн, досягається в точці, у якій крива торговельних можливостей однієї країни перетинається з кривою торговельних можливостей іншої.

Г. Теорему Рибчинського підтверджує так звана «голландська хвороба деіндустріалізації».

III. Виберіть літеру, яка відповідає правильному варіанту відповіді

1.   А   Б   В   Г
якщо правильно   якщо правильно   якщо правильно   якщо правильні
тільки 1   тільки 1, 2   тільки 3   усі варіанти
При розрахунку складного мультиплікатора витрат у відкритій економіці необхідно знати наступні показники:

1. Гранична схильність до імпорту.
2. Гранична схильність до споживання.
3. Ставка оподаткування;

2.   А   Б   В   Г
якщо правильно   якщо правильно   якщо правильно   якщо правильні
тільки 1,   тільки 1, 4,   тільки 2, 3,   усі варіанти.
До основних форм міжнародних економічних відносин слід віднести:

1. Міжнародну торгівлю.
2. Міжнародні спортивні змагання.
3. Розвиток індустріалізації виробництва.
4. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

VI. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв

1.

- А. Абсолютна перевага.
- Б. Порівняльна перевага.
- В. Фритредерство.
- Г. Демпінг.
- Д. Протекціонізм.

1. Продаж товарів за ціною, нижчою від витрат на міжнародних ринках.
2. Здатність країни виробляти товар або послугу з нижчими витратами ресурсів, ніж інші торговельні партнери.
3. Зведення перешкод на шляху вільної торгівлі.
4. Країна має порівняльну перевагу у виробництві продукту, якщо вона виробляє цей продукт із нижчою альтернативною вартістю, ніж потенційний торговельний партнер.
5. Відсутність штучних (створених урядом) бар'єрів на шляху торгівлі між окремими особами і фірмами різних країн.
6. Вигоди від зовнішньої торгівлі розподіляються пропорційно.

2.

- А. Імпорт.
- Б. Експорт.
- В. Структура експорту.
- Г. Експортний потенціал країни.
- Д. Крива торговельних можливостей.

1. Обсяг виробленої продукції, який країна може продати на світовому ринку без будь-якої шкоди для задоволення внутрішніх потреб.
2. Крива, яка показує варіанти спеціалізації країни на виробництві одного продукту з наступним обміном (експортом) для отримання іншого продукту.
3. Товари та послуги, котрі країна купує в інших країнах.
4. Питома вага різних товарних груп у загальному обсязі експорту.
5. Відношення експортних цін країни до її імпорتنих цін.
6. Товари і послуги, які їх одна країна продає іншим країнам.

2.2. ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, НАВИЧОК ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу «так – ні»; «правильно – неправильно» тощо. **Оцінюються 1 бал.**

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу «так – ні». Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. **Оцінюються в 1 бал.**

Тестові завдання з множинним вибором за принципом кумуляції, доцільно використовувати для перевірки повноти знань і умінь. Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, можливо правильною, найбільш правильною, найбільш повною, що частіше трапляється. У зв'язку з цим у запитальній частині завдань використовують вирази типу «як правило», «звичайно», «частіше за все», «головна причина», «найбільш часто», «найчастіше». **Оцінюються в 2 бали.**

Тестові завдання з множинним вибором за принципом циклічності, використовують для перевірки знань та умінь, якщо відповіді побудовані за принципом циклічності. **Оцінюються в 2 бали.**

Тестові завдання за принципом подвійної альтернативи передбачають, що після запитання, яке є незакінченим твердженням, фрагментом, ситуацією тощо, подається п'ять (два, три, ...) відповідей і серед них необхідно обрати одну найбільш правильну (найповнішу) відповідь. **Оцінюються в 2 бали.**

Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки) дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків і знання термінології, позначень, методик тощо. **Оцінюються в 1 бал одна правильна відповідь.**

Тестові завдання на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку), рекомендуються для перевірки умінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо. Виконання таких завдань передбачає аналіз запропонованого матеріалу, його синтез та вміння зробити висновки. У разі аналізу запропонований для тестування матеріал поділяється на окремі частини і визначається їхні взаємовідносини; у разі синтезу – окремі частини або елементи запропонованого матеріалу поєднуються в одне ціле. **Оцінюються в 5 балів.**

Тестові завдання, побудовані за принципом запитань із множинними відповідями. Тестові завдання з множинними відповідями «правильно – неправильно» використовуються у ситуаціях, коли відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними, не мають жодних відтінків і є категоричними. Крім того, досить часто на запропоновані запитання існує декілька правильних відповідей. У такому разі вважається, що тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо. Завдання цього типу містять основу, до якої, як правило, пропонується чотири пронумеровані відповіді. Така основа може подаватися у формі твердження, фрагменту тексту, ілюстрації тощо. Відповіді повинні бути тільки правильними або тільки неправильними (на відміну від ТЗ з однією найбільш правильною відповіддю). В інструкції наведено правило вибору відповіді. **Оцінюються в 5 балів.**

Тестові завдання на визначення причинної залежності використовуються з метою перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Запитання складається так, що кожне з двох тверджень, пов'язаних сполучником «тому, що», є повним і чітко сформульованим реченням. При виконанні такого завдання спочатку необхідно визначити правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а тільки потім, якщо обидва твердження правильні, визначити, правильна чи неправильна причинна залежність між ними. **Оцінюються такі тест завдання в 5 балів.**

Тест-задачі передбачають перевірку навиків практичного застосування теоретичних знань, вміння робити економічні висновки й прогнози щодо діяльності економічних суб'єктів у певних виробничих ситуаціях. **Оцінюються такі тест-завдання в 5 балів.**

Тестові завдання відкритого типу

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого типу являють собою твердження з невідомою змінною. **Оцінюються – в 1 бал – одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо.**

2.3. ТИПОВІ ЗАДАЧІ ТА ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1. Визначити величину ВВП, якщо:

Валовий випуск (ВВ)	– 1000 од.
Матеріальні витрати (МЗ)	– 500 од.
Непрямі (продуктові) податки (НП)	– 200 од.
Субсидії (Суб.)	– 100 од.

Розв'язання

$$\text{ВВП} = \text{ВВ} - \text{МЗ} + \text{НП} - \text{Суб.} = 1000 - 500 + 200 - 100 = 600 \text{ од.}$$

Задача 2. Визначити величини валового національного доходу (ВНД) і валового національного розташовуваного доходу (ВНРД), якщо:

Факторні доходи резидентів за кордоном	– 400 од.;
Факторні доходи нерезидентів у даній країні	– 500 од.;
Трансферти нерезидентів резидентам	– 200 од.;
Трансферти резидентів нерезидентам	– 100 од.;
ВВП країни	– 1000 од.

Розв'язання

1). $\text{ВНД} = \text{ВВП} + \text{ЧФД} = 1000 + (400-500) = 900 \text{ од.}$

2). $\text{ВНРД} = \text{ВНД} + \text{ЧТ} = 900 + (200-100) = 1000 \text{ од.}$

Задача 3. Визначити ВВП, ЧВП, НД, ОД і ОДПСП, якщо:

Імпорт	– 50 млн. гр. од.
Споживчі видатки	– 250 млн. гр. од.
Державні видатки	– 100 млн. гр. од.
Експорт	– 40 млн. гр. од.
Амортизація	– 10 млн. гр. од.
Чисті приватні внутрішні інвестиції	– 60 млн. гр. од.
Непрямі податки	– 30 млн. гр. од.
Індивідуальні податки	– 20 млн. гр. од.
Валовий прибуток	– 200 млн. гр. од.
Податки на прибуток	– 60 млн. гр. од.
Чистий (нерозподілений) прибуток	– 120 млн. гр. од.
Трансферти	50 – млн. гр. од.

Розв'язання

1). $\text{ВВП} = \text{С} + \text{I}_g + \text{G} + \text{X}_n = 250 + 70 + 100 + (-10) = 410 \text{ млн. гр. од.}$

$$\text{I}_g = \text{A} + \text{I}_n = 10 + 60 = 70$$

$$\text{X}_n = \text{E}_X - \text{I}_M = 40 - 50 = -10$$

2). $\text{ЧВП} = \text{ВВП} - \text{A} = 410 - 10 = 400 \text{ млн. гр. од.}$

3). $\text{НД} = \text{ВВП} - \text{A} - \text{N}_b = 410 - 10 - 30 = 370 \text{ млн. гр. од.}$

$$\text{НД} = \text{ЧВП} - \text{N}_b = 400 - 30 = 370 \text{ млн. гр. од.}$$

4). $\text{ОД} = \text{НД} - \text{Податки на прибуток} - \text{Чистий (нерозподілений) прибуток} + \text{Трансферти} = 370 - 60 - 120 + 50 = 240 \text{ млн. гр. од.}$

5). $\text{ОДПСП} = \text{ОД} - \text{Індивідуальні податки} = 240 - 20 = 220 \text{ млн. гр. од.}$

Задача 4. Номінальний ВВП – 2 млрд. гр. од. Ціни знизилися за рік на 10%.
Визначите дефлятор і реальний ВВП.

Розв'язання

$$Д (\text{дефлятор}) = 1 - 0,1 = 0,9.$$

$$Д (\text{дефлятор}) = \text{ВВП номінальний} : \text{ВВП реальний} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow \text{ВВП реальний} = \text{ВВП номінальний} : \text{дефлятор}.$$

$$\text{Реальний ВВП} = 2 : 0,9 = 2,2 \text{ млрд. гр. од.}$$

Задача 5.

Населення країни

– 10 млн. чол.

Непрацевдатні й вибулі зі складу робочої сили

– 2 млн. чіл.

Фрикційно безробітні

– 0,4 млн. чол.

Структурно безробітні

– 0,2 млн. чол.

Циклічно безробітні

– 0,2 млн. чол.

Визначите рівні безробіття, зайнятості, природний рівень безробіття й рівень повної зайнятості.

Розв'язання

$$1). \text{Рівень безробіття} = (0,4 + 0,2 + 0,2) : (10 - 2) \times 100\% = 10\%.$$

$$2). \text{Рівень зайнятості} = 100 - \text{рівень безробіття} = 100 - 10 = 90\%.$$

$$3). \text{Природний рівень безробіття} = (0,4 + 0,2) : (10 - 2) \times 100\% = 7,5\%.$$

$$4). \text{Рівень повної зайнятості} = 100\% - 7,5\% = 92,5\%.$$

Задача 6.

Номінальний ВВП

– 2 млрд. гр. од.

Ріст цін за рік

– 25%.

Фактичний рівень безробіття

– 10%.

Природний рівень безробіття

– 6%.

Визначити дефлятор, реальний ВВП, відносне відставання реального ВВП від потенційного, величину потенційного ВВП.

Розв'язання

$$1). \text{Дефлятор} = 1 + 0,25 = 1,25.$$

$$2). \text{ВВП реальний} = \text{ВВП номінальний} : \text{дефлятор} = 2 : 1,25 = 1,6 \text{ млрд. гр. од.}$$

3). Відставання реального ВВП – за законом Оукена:

$$1\% \text{ — } 2,5\%,$$

$$(10 - 6) = 4\% \text{ — } X\%$$

$$X = 10\%.$$

4). Складемо нову пропорцію:

$$\text{потенційний ВВП} = X \text{ — } 100\%;$$

$$\text{реальний ВВП} = 1,6 \text{ — } (100 - 10) = 90\%$$

$$X = 1,78 \text{ млрд. гр. од.}$$

Задача 7. Індекс цін 2001 року (I_1) – 1,1. Індекс цін 2002 року (I_2) – 1,21.
Визначите середньорічний темп інфляції й кількість років, необхідне для подвоєння цін.

Розв'язання

1). Рівень інфляції = $(P_t - P_{t-1}) : (P_{t-1}) \times 100 \% = (1,21 - 1,1) : 1,1 \times 100 = 10\%$.

2). К (кількість років, що потрібні для подвоєння цін) = $70 : 10 = 7$ років.

Задача 8. Визначити депозитний мультиплікатор, якщо коефіцієнт готівки $cr = CU/D$. Норматив обов'язкових резервів rr становить 12%.

Розв'язання

$$m_d = 1 : rr = 1 : 0,12 = 8,33.$$

Задача 9. Визначити приріст грошової пропозиції, якщо вихідний приріст депозитів за рахунок грошової емісії становить 200 тис. гр. од., норматив обов'язкових резервів 10%.

Розв'язання

$$m_d = 1 : rr = 1 : 0,1 = 10;$$

$$\Delta M_s = \Delta D = \Delta D_0 \times m_d = 200000 \times 10 = 2 \text{ млн. гр. од.}$$

Задача 10. Депозити фізичних осіб становлять 100 тис. гр. од. Як зміниться грошова пропозиція, якщо норматив обов'язкових резервів становить 5%?

Розв'язання

$$m_d = 1 : rr = 1 : 0,05 = 20;$$

$$\Delta M_s = \Delta D_0 \times (m_d - 1) = 100000 \times (20 - 1) = 1900 \text{ тис. гр. од.}$$

Задача 11. Як зміниться грошова пропозиція, якщо активи комерційних банків зросли на 10 млн. гр. од., норматив обов'язкових резервів становить 10%, коефіцієнт готівки становить 0,2?

Розв'язання

$$m_m = (1 + cr) : (cr + rr) = (1 + 0,2) : (0,1 + 0,2) = 4;$$

$$\Delta M_s = \Delta H \times m_m = 10 \text{ млн. грн.} \times 4 = 40 \text{ млн. гр. од.}$$

Задача 12. Сумарні резерви комерційного банку складають 220 млн. гр. од. Депозити дорівнюють 950 млн. гр. од. Обов'язкова норма резервування депозитів складає 20%. Як може змінитися пропозиція грошей, якщо банк вирішить використовувати усі свої надлишкові резерви для видачі позичок?

Розв'язання

При нормі резервування $rr = 20\%$ сума обов'язкових резервів R , складе:

$$R = 950 \times 0,2 = 190 \text{ млн. гр. од.}$$

Отже, надлишкові резерви дорівнюють: $E = 220 - 190 = 30$ млн. гр. од. Якщо усі вони будуть використані для видачі позик, то додаткова пропозиція грошей може скласти: $\Delta M = 30 \times 1 : 0,2 = 150$ млн. гр. од.

У даному випадку ми можемо використовувати лише банківський мультиплікатор $1/rr$, оскільки не маємо даних про грошову базу і співвідношення готівка-депозити. Отримана сума є максимально можливим розширенням пропозиції грошей, якщо вони не виходять за межі банківської системи.

Задача 13. Витрати домогосподарств на споживання: $C = 100 + 2/9Y$.

Розрахуйте витрати домогосподарств на споживання і величину заощаджень, а також середню схильність до споживання і середню схильність до заощаджень, якщо дохід (Y) дорівнює 900 гр. од. Визначте граничну схильність до споживання і граничну схильність до заощаджень при зростанні наявного доходу з 900 до 1800 гр. од.

Розв'язання

Функція споживання: $C = 100 + 2/9Y$.

1. При доході в 900 гр. од. витрати домогосподарства на споживання складатимуть: $C = 100 + 2/9 \times 900 = 300$ (грн.).

Так як $Y = C + S$, то $S = Y - C = 900 - 300 = 600$ (гр. од.).

Середня схильність до споживання: $APC = \frac{C}{Y} = \frac{300}{900} = 1/3$.

Це означає, що 33,3% свого наявного доходу домогосподарство витрачає на споживання. $APC + APS = 1$; $APS = 1 - APC = 1 - 1/3 = 2/3$.

Це означає, що 66,7% свого наявного доходу домогосподарство заощаджує.

2. При зміні доходу до 1800 гр. од.: $C = 100 + 2/9 \times 1800 = 500$ (гр. од.).

Таким чином, при зростанні наявного доходу в 2 рази споживання збільшиться у 1,7 рази, гранична схильність до споживання складатиме 0,22

($MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$); а гранична схильність до заощаджень:

$MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y} = 1 - MPC$;

$MPS = 1 - 0,22 = 0,78$.

Задача 14. Заповніть таблицю, визначивши відповідні показники. Складіть рівняння споживання і заощадження.

Y	C	S	APC	APS	MPC	MPS
0	20					
50	50					
100	80					
150	110					
200	140					

Розв'язання

1) $Y = C + S \Rightarrow S = Y - C$; $S_0 = 0 - 20 = -20$; $S_1 = 50 - 50 = 0$; $S_2 = 100 - 80 = 20$; $S_3 = 150 - 110 = 40$; $S_4 = 200 - 140 = 60$.

2) $APC = C : Y$; $APC_1 = 50 : 50 = 1$; $APC_2 = 80 : 100 = 0,8$; $APC_3 = 110 : 150 = 0,73$; $APC_4 = 140 : 200 = 0,7$.

3) $APS = S : Y$; $APS_1 = 0$; $APS_2 = 20 : 100 = 0,2$; $APS_3 = 40 : 150 = 0,27$; $APS_4 = 60 : 200 = 0,3$.

4) $MPC = \Delta C : \Delta Y = 30 : 50 = 0,6$.

5) $MPS = \Delta S : \Delta Y = 20 : 50 = 0,4$.

Y	C	S	APC	APS	MPC	MPS
0	20	-20	-	-	-	-
50	50	0	1	0	0,6	0,4
100	80	20	0,8	0,2	0,6	0,4
150	110	40	0,73	0,27	0,6	0,4
200	140	60	0,7	0,3	0,6	0,4

$$6) C = C_a + MPC \cdot Y$$

$$C = 20 + 0,6 Y$$

$$7) S = -C_a + MPS \cdot Y$$

$$S = -20 + 0,4 Y.$$

Задача 15. Припустимо, рівняння споживання та інвестицій мають вигляд:
 $C = 0,8 \times Y + 20$; $I = 10$. Визначити рівноважний ВВП (Y) за методом «витрати – випуск».

Розв'язання

$Y = C + I$ – умова рівноваги, за методом «витрати – випуск».

$$Y = (0,8 Y + 20) + 10.$$

Якщо умовою рівноваги є вираження $Y = D$, то

$$Y = D = (0,8 Y + 20) + 10.$$

Після перетворень одержуємо:

$$Y - 0,8 Y = 20 + 10;$$

$$Y = D = 150 – \text{рівноважний обсяг виробництва.}$$

Задача 16. Припустимо, рівняння споживання та інвестицій мають вигляд:
 $C = 0,8 Y + 20$; $I = 10$. Визначити рівноважний ВВП методом «вилучень – ін'єкцій».

Розв'язання

Умовою рівноваги за методом «вилучень – ін'єкцій». є вираження: $S = I$.

$$S = -C_a + (1 - MPC) \times Y, \text{ або } S = -C_a + MPS Y.$$

Оскільки $MPC + MPS = 1$, то

$$MPS = 1 - MPC;$$

$$MPS = 1 - 0,8 = 0,2.$$

Тоді рівняння заощадження має вигляд: $S = 0,2 Y - 20$.

Якщо $S = I$, то

$$0,2 Y - 20 = 10;$$

$$D = Y = 150 – \text{рівноважний обсяг виробництва.}$$

Задача 17. Визначити двома способами рівноважний ВВП, якщо рівняння споживання та інвестицій мають вигляд: $C = 40 + 0,8 Y$; $I = 30$.

Розв'язання

1. Метод «витрати – випуск»: $Y = C + I$ – умова рівноваги.

$$Y = (40 + 0,8Y) + 30;$$

$$0,2 Y = 70; Y = \text{ВВП} = 350.$$

2. Метод «вилучення – ін'єкції»: $S = I$ – умова рівноваги. Рівняння заощадження має загальний вигляд:

$$S = -C + MPS \times Y;$$

$$MPC + MPS = 1 \Rightarrow MPS = 1 - MPC = 1 - 0,8 = 0,2.$$

Рівняння заощадження відповідно до умов задачі:

$$S = -40 + 0,2 Y;$$

$$-40 + 0,2 Y = 30;$$

$$0,2 Y = 70$$

$$D = Y = 350 \text{ – рівноважний ВВП.}$$

Задача 18. Відомо, що ВВП реальний (фактичний) – 200 гр. од., ВВП рівноважний – 300 гр. од., $MPC = 0,6$.

Визначити величину інвестицій, яка забезпечує досягнення рівноважного ВВП.

Розв'язання

$$m_i = \Delta \text{ВВП} : \Delta I \Rightarrow \Delta I = \Delta \text{ВВП} : m_i;$$

$$m_i = 1 : (1 - MPC) = 1 : (1 - 0,6) = 2,5;$$

$$\Delta I = (300 - 200) : 2,5 = 40.$$

Інвестиції повинні зрости на 40 гр. од., що забезпечить досягнення рівноважного ВВП.

Задача 19. Національну економіку описує система рівнянь:

$$Y = C + I + G;$$

$$C = 150 + 0,8(Y - T);$$

$$I = 190; G = 250, T = 150.$$

Визначити, чи є ВВП рівноважним. Якщо $Y = 2500$, то наскільки збільшаться інвестиції у запаси?

Розв'язання

$$1) Y = 150 + 0,8(Y - 150) + 250 + 190. \text{ Звідси: } Y = 2350.$$

$$2) \text{ якщо } Y = 2500, \text{ то інвестиції у запаси збільшаться на } 2500 - 2350 = 150 \text{ гр.од.}$$

Задача 20. У 2006 р. ВВП країни склав 200 млрд. гр. од., а чисельність населення – 40 млн. чол. У 2007 р. величина ВВП становила 210 млрд. гр. од. при збільшенні населення на 2%.

Визначити темпи зростання і приросту ВВП, а також ВВП на душу населення.

Розв'язання

Темп зростання ВВП ($T_{зр}^{ВВП}$):

$$T_{зр}^{ВВП} = \frac{ВВП_{2007}}{ВВП_{2006}} \times 100 = \frac{210}{200} \times 100 = 105\%.$$

Темп приросту ВВП ($T_{пр}^{ВВП}$):

$$T_{пр}^{ВВП} = T_{зр} - 100 = 105 - 100 = 5\%,$$

$$\text{або } T_{пр}^{ВВП} = \frac{ВВП_{2007} - ВВП_{2006}}{ВВП_{2006}} \times 100 = \frac{210 - 200}{200} \times 100 = 5\%.$$

Темп зростання ВВП на душу населення ($T_{зр}^{ВВП/нас}$):

$$T_{зр}^{ВВП/нас} = \frac{ВВП_{2007} / Нас_{2007}}{ВВП_{2006} / Нас_{2006}} \times 100 = \frac{\frac{210000}{40 \times 1,02}}{\frac{200000}{40}} \times 100 \approx 102,9\%,$$

або $T_{зр}^{ВВП/нас} = \frac{T_{зр}^{ВВП}}{T_{зр}^{нас}} \times 100 = \frac{105}{102} \times 100 \approx 102,9\%$.

Темп приросту ВВП на душу населення ($T_{пр}^{ВВП/нас}$):

$$T_{пр}^{ВВП} = T_{зр}^{ВВП/нас} - 100 = 102,9 - 100 = 2,9\%.$$

Задача 21. Темпи приросту ВВП, капіталу і праці склали відповідно 7%, 12% і 3%, а частка капіталу в сумі витрат становить 40%. Обчислити залишок Солоу.

Розв'язання

Оскільки $\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{\Delta A}{A} + a \frac{\Delta K}{K} + (1-a) \frac{\Delta L}{L},$

то $\frac{\Delta A}{A} = \frac{\Delta Y}{Y} - a \frac{\Delta K}{K} - (1-a) \frac{\Delta L}{L} = 7 - 0,4 \times 12 - (1 - 0,4) \times 2 = 7 - 4,8 - 1,2 = 1,0\%.$

Задача 22. Величина ВВП країни складає 10 млрд. гр. од, кількість зайнятих – 2 млн. осіб, норма амортизації – 6%, вартість капіталу – 25 млрд. гр. од. Обчислити норму заощаджень s' , за якою забезпечується стійкий рівень капіталоозброєності.

Розв'язання

За моделлю Солоу, при стійкому рівні капіталоозброєності $\Delta k = 0$, тобто $\Delta k = s' \cdot y - d \cdot k = 0,$

$$s' \cdot y = d \cdot k,$$

$$s' = \frac{d \cdot k}{y} = \frac{d \cdot \frac{K}{L}}{\frac{Y}{L}} = \frac{0,06 \cdot \frac{25000}{2}}{\frac{10000}{2}} = 0,15, \text{ тобто } 15\%.$$

Задача 23. При величині ВВП 100 млрд. гр. од. кількість зайнятих складає 10 млн. осіб, норма амортизації – 13%, норма заощаджень – 15%, приріст населення – 2%. Обчислити капіталоозброєність k за якою забезпечується критична величина інвестицій.

Розв'язання

При критичній величині інвестицій $\Delta k = 0$, тобто

$$\Delta k = s' \cdot y - (d + n) \cdot k = 0$$

$$s' \cdot y = (d + n) \cdot k$$

$$k = \frac{s' \cdot y}{d + n} = \frac{s' \cdot \frac{Y}{L}}{d + n} = \frac{0,15 \cdot \frac{100000}{10}}{0,13 + 0,02} = 10000 \text{ гр. од. на одну особу.}$$

Задача 24. Використовуючи модель Домара-Харрода, визначте темп приросту ВВП, якщо норма заощаджень складає 20%, а капіталомісткість продукту (відношення приросту капіталу до приросту продукту) дорівнюється 2,5.

Розв'язання

Оскільки $\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{s'}{K_y}$, то $\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{0,2}{2,5} = 0,08$, тобто приріст ВВП склав 8%.

Задача 25. В умовах економічної рівноваги та повної зайнятості державні закупівлі збільшилися на 20 млн. гр. од., а непрямі податки на бізнес – на 10 млн. гр. од. Розрахуйте інфляційний розрив при умові, що гранична схильність до споживання дорівнює 0,8.

Розв'язання

Мультиплікатор державних витрат $m_g = \Delta Y / \Delta G = 1 / (1 - MPC)$, тобто дорівнює

$$m_g = 1 : (1 - 0,8) = 5$$

Мультиплікатор податків $m_t = -\Delta Y / \Delta T = -MPC / MPS$, тобто дорівнює

$$m_t = -0,8 : 0,2 = (-4).$$

З врахуванням мультиплікаторів отримуємо:

$$\Delta G \times m_g = 20 \times 5 = 100 \text{ млн. гр. од.};$$

$$\Delta T \times m_t = 10 \times (-4) = -40 \text{ млн. грн.}$$

Отже, інфляційний розрив буде дорівнювати

$$100 - 40 = 60 \text{ млн. гр. од.}$$

Задача 26. За наведеними даними скласти платіжний баланс умовної країни У, класифікуючи кожен з операцій як кредит або дебет.

Операція	Обсяг (млн. гр. од.)
Експорт нафти	6
Імпорт зерна	5
Експорт зброї	2
Доходи від туризму іноземців в країну У	6
Грошові перекази іноземцям із країни У	2
Придбання акцій приватних корпорацій Франції	6
Придбання золота у іноземних громадян	1

Розв'язання

Кредит		Дебет	
Експорт нафти	6	Імпорт зерна	5
Експорт зброї	2	Грошові перекази іноземцям	2
Доходи від туризму іноземців в країну У	6	Придбання акцій	6
		Придбання золота	1

Задача 27. У країні позитивне сальдо торговельного балансу за рік складає 25 тис. грошових одиниць. Відомо, що вартість імпорту на 20% менша від вартості експорту. Визначити: обсяг експорту та імпорту країни.

Розв'язання

Експорт - імпорт = сальдо.

Припустимо, що X – сума експорту, тоді

$$X - 0,8X = 25$$

$$X = 125 \text{ тис. гр. од.}$$

Таким чином, експорт країни дорівнює 125 тис. гр. од., а імпорт

$$IM = 0,8 \cdot 125 = 100 \text{ тис. гр. од.}$$

Задача 28. Розрахуйте і прокоментуйте величину реального валютного курсу гривні і євро (пряме котирування), якщо номінальний курс $e_n = 1 : 10$; зростання цін в Україні склало 22%, а в країнах ЄС – 5%.

Розв'язання

$$e_r = e_n \times \frac{I_p^1}{I_p^0}, \text{ де } e_n \text{ – номінальний курс, } I_p^1 \text{ – індекс цін в ЄС, а } I_p^0 \text{ – в Україні.}$$

$$e_r = e_n \cdot \frac{I_p^1}{I_p^0} = \frac{1}{10} \cdot \frac{1,05}{1,22} \approx 1:11,62, \text{ тобто реальний курс гривні нижче номінального за}$$

рахунок більш високої інфляції.

Задача 29. Визначте і прокоментуйте величину граничної схильності до імпорту (MPI), якщо при середній податковій ставці 30% маємо наступні дані за 2007 і 2008 рр.(млрд. гр. од.):

	2011	2012
ВВП (Y)	150	200
Імпорт (Im)	10	12

Розв'язання

$$MPI = \frac{\Delta^2 m}{\Delta Y \cdot (1 - t)} = \frac{12 - 10}{(200 - 150) \cdot (1 - 0,3)} \approx 0,006.$$

Одиниця приросту ВВП з урахуванням оподаткування забезпечує приріст імпорту на 0,006.

Задача 30. Розрахуйте і прокоментуйте величину мультиплікатора витрат у відкритій економіці, якщо гранична схильність до заощадження (MPS) – 0,4, ставка оподаткування – 20%, приріст імпорту – 10 млрд. гр. од., приріст ВВП – 80 млрд. гр. од.

$$m_e = \frac{1}{1 - (MPC - MPI) \cdot (1 - t)};$$

$$MPC = 1 - MPS = 1 - 0,4 = 0,6;$$

$$MPI = \frac{\Delta Im}{\Delta Y \times (1 - t)} = \frac{10}{80 \times (1 - 0,2)} \approx 0,16;$$

$$m_e = \frac{1}{1 - (MPC - MPI) \times (1 - t)} = \frac{1}{1 - (0,6 - 0,16) \times (1 - 0,2)} \approx 1,54.$$

Зростання автономних витрат у відкритій економіці на 1 забезпечує приріст ВВП на 1,54.

3. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Педагогічний контроль є обов'язковим елементом навчання як складової процесів освіти, пізнання. Контроль – це система перевірки і оцінювання результатів навчання, тобто контроль знань, умінь і навичок студентів як результату вивчення модуля «Макроекономіка». Практика і чисельні наукові дослідження підтверджують стимулюючу роль різноманітних видів контролю у мотиваційній поведінці студентів.

Рейтингова система спрямована на підвищення виховної ролі навчальної дисципліни, стимулює самостійну роботу студентів, спонукає їх до ініціативи. Одним з елементів рейтингової системи є тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів, який дозволяє ефективно і об'єктивно оцінювати успішність студентів.

Для визначення рівня знань, умінь і навичок студентів при вивченні модуля «Макроекономіка» використовуються наступні форми і методи контролю:

1. *Поточний контроль* за результатами вивчення кожного змістового модуля передбачає виявлення рівня засвоєння студентом лекційного матеріалу і вміння використовувати його для вирішення практичної ситуації, приводиться у вигляді письмової роботи, яка передбачає тестування і розв'язання задач.

2. *Оцінювання роботи студентів на практичних заняттях*, передбачає оцінку систематичності та активності роботи студента при обговоренні питань тієї чи іншої теми, активність при виконанні індивідуальних завдань (курсова робота).

3. *Підсумковий контроль*. За умовами кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускаються студенти, що набрали у сумі за змістовими модулями більше ніж 34% балів від загальної їх кількості в цілому, або більше 50% балів з поточного контролю за усіма змістовими модулями. Підсумковий контроль здійснюється за екзаменаційними білетами у письмовій формі.

Отримані при вимірюванні різними методами оцінки, бали, відсотки складають врешті комплексну оцінку. Комплексна оцінка враховує також й систему заохочувальних і штрафних балів, які отримав студент протягом

семестру. *Заохочувальні бали* нараховуються за участь в олімпіадах різних рівнів, конкурсах студентських робіт, за доповіді на наукових конференціях, за активність студентів на заняттях і т. ін. *Штрафні бали* нараховуються за несвоєчасне виконання різних типів завдань (курсів роботи тощо), за пропуски аудиторних занять та не підготовку до практичних занять. Заохочувальні й штрафні бали без сумніву вносять елемент «суб'єктивності» в оцінку знань, тому вони не повинні перевищувати 5% від теоретично можливого рейтингу з модуля (дисципліни). У процесі визначення підсумкової оцінки недоліки одного методу вимірювання нівелюються позитивними якостями іншого, і суб'єктивна в принципі оцінка наближається до об'єктивних критеріїв, що пред'являє саме життя.

Шкала перерахування оцінок результатів навчання у різних системах
оцінювання для студентів денної форми навчання

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою
більше 90–100 включно	Відмінно	A
більше 80–89 включно	Добре	B
більше 74–79 включно		C
більше 65–73 включно	Задовільно	D
більше 60–64 включно		E
більше 25–59 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

* З можливістю повторного складання

** З обов'язковим повторним курсом

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В. Д. Макроекономіка: навч. посібник / В. Д. Базилевич. – К.: КНЕУ, 2005. — 456 с.
2. Воронкова В. Г. Соціально-економічне прогнозування: навчальний посібник / В. Г. Воронкова. – К.: ВД "Професіонал", 2004. — 288 с.
3. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки: навч. посібник / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. — 3-тє вид., випр. — К.: Знання-Прес. 2003.— 216 с.
4. Макконелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. — М.: Республика, 2002. — 640 с.
5. Макроекономіка: навч. посібник / за ред. В. П. Решетило. – Харків: ХНАМГ, 2013. — 295 с.
6. Макроэкономика: учебник / под общ. ред. Л. С. Тарасевича. – СПб.: Экономическая школа, 2004. — 230 с.
7. Менкью Г. Макроэкономика / Г. Менкью — М.: Изд. МГУ, 1994. — 736 с.
8. Моторин Р. М. Система національних рахунків: навч. посібник / Р. М. Моторин. - К.:КНЕУ, 2001. —336 с.
9. Нуреев Р. М. Экономика развития: модели становления рыночной экономики: уч. пособие / Р. М. Нуреев. — М.: ИНФРА-М, 2001. — 240 с.
10. Решетило В. П. Інституційні фактори стійкого розвитку регіональних соціально-економічних систем: монографія / В. П. Решетило / Харківська національна академія міського господарства. – Х.:ХНАМГ, 2013. — 241 с.
11. Решетило В. П. Тестовий контроль знань, умінь і навичок з модуля «Макроекономіка» (тестові завдання за змістовими модулями, підсумковий тест) / В. П. Решетило, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва – Х. : ХНАМГ, 2007.—51 с.
12. Сакс Дж. Д. Макроэкономика. Глобальный подход: пер. с англ. / Дж. Д. Сакс, Ф. Б. Ларрен. — М.: Дело, 2006. — 456 с.
13. Селищев А. С. Макроэкономика / А. С. Селищев . – СПб.: Питер, 2001. — 448 с.
14. Семюелсон Пол А. Макроекономіка: перекл. з англ./ Пол А. Семюелсон, Вільям Д. Нордгауз. — К.: Основи, 2005. — 512с.
15. Тарасевич Л. С. Макроэкономика / Л. С. Тарасевич. – М.: Юрайт-Издат, 2003. — 650 с.
16. Тітьонко О. М. Система макроекономічного рахівництва / О. М. Тітьонко. — К.:КНЕУ, 2002. — 188 с.
17. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Д. Шмалензи. — М.: Дело, 2003. — 495 с.
18. Цифровий репозиторій ХНУМГ імені О.М. Бекетова: <http://www.eprints.kname.edu.ua>.
19. Офіційний сайт Національного Банку України: <http://www.bank.gov.ua>.
20. Офіційний портал Кабінету Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua>.
21. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України: <http://www.me.gov.ua>.
22. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: <http://www.minfin.gov.ua>.
23. Офіційний сайт Державної Комісії з цінних паперів та фондового ринку: <http://www.ssmc.gov.ua>.
24. Офіційний сайт Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
25. Офіційний сайт Світового банку: <http://www.worldbank.org.ru>.

Навчальне видання

Методичні вказівки

до самостійної роботи та проведення практичних занять
з дисципліни

«МАКРОЕКОНОМІКА»

*(для студентів денної та заочної форм навчання напрямів підготовки
6.030504 «Економіка підприємства» і 6.030509 «Облік і аудит»)*

Укладачі: **ОСТРОВСЬКИЙ** Ігор Анатолійович,
ТИМОФІЄВА Світлана Борисівна

Відповідальний за випуск: *В. П. Решетило*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання: *І. В. Волосожарова*

План 2013, поз. 284М

Підп. до друку 17.12.2013
Друк на ризографі.
Зам. №

Формат 60 x 84/16
Ум. друк. арк. 3,5
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.